

Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αποτίμηση Ιεράς Μονής Δοχειαρίου, Ιούλιος 2001

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Τομέας Συνθέσεων Τεχνολογικής Αιχμής

Υπουργείο Πολιτισμού

Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αποτίμηση Ιεράς Μονής Δοχειαρίου Αγίου
Όρους. Β' Φάση: Αρχιτεκτονική Αποτύπωση

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Τουλιάτος Παν., Αναπληρωτής Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Κύριος Ερευνητής: Τσούρας Βασ., Υποψ. Διδάκτωρ Ε.Μ.Π. - Αρχιτέκτονας

Ερευνητική Ομάδα ΕΜΠ: Βιντζηλαίου Ελ., Πολ. Μηχανικός
Τσακανίκας Ελευθ., Υποψ. Διδάκτωρ Ε.Μ.Π. - Πολ. Μηχανικός
Πιπτακίδης Ζαν., Αρχιτέκτονας Ε.Μ.Π.
Κουλουμβάκη Α., Σπουδάστρια Ε.Μ.Π.
Ρήγα Μαρ., Σπουδάστρια Ε.Μ.Π.

Ερευνητική Ομάδα ΥΠ.ΠΟ: Παζόπουλος Αρ., Αρχιτέκτονας
Χαρκιολάκης Νικ., Αρχιτέκτονας

Ειδικοί Σύμβουλοι: Καλονεράς Νικ., Καθηγητής Ε.Μ.Π.

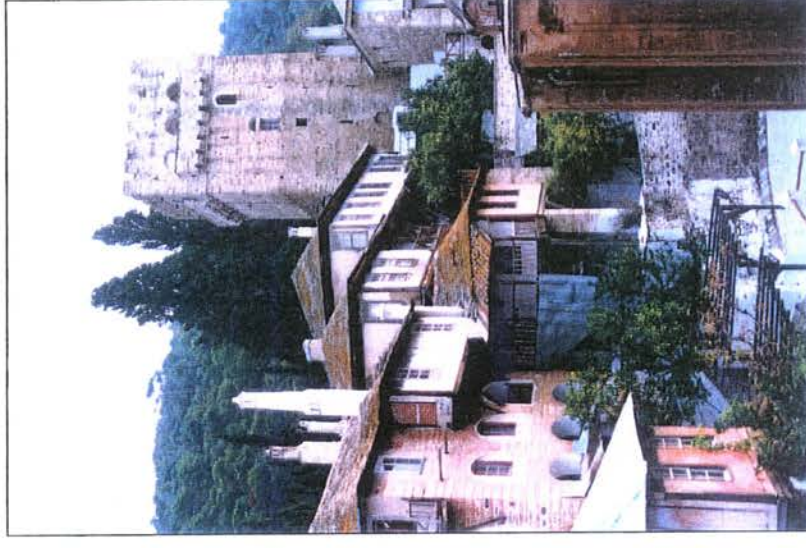
Μπαλοδήμος Δ., Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Bonnin J. Γεωφυσικός Institute de Physique du Globe Στρασβούργου

De Maisonneuve P., Καθηγητής Ecole Speciale du Paris

Petrini V. Καθηγητής Politecnico di Milano

ΑΘΗΝΑ Ιούλιος 2001

A. Προκαταρκτική εισαγωγή στην αρχιτεκτονική ιστορία της Ιερής Μονής.

1. Η ίδρυση (10^{ος} - 11^{ος} αιώνας).

Σύμφωνα με την παράδοση, η μονή Δοχειαρίου ιδρύθηκε κατά τα τέλη του 10ου αιώνα από τον όσιο Ευθύμιο, που ήταν μαθητής και συνασκήτης του αγίου Αθανασίου του Αθωνίτη, του ιδρυτή του αγιορείτικου κοινοβιασμού. Κατά άλλη εκδοχή, από το μοναχό Ιωάννη, που κατείχε τό διακόνημα του δοχειαρίου, δηλαδή του διαχειριστή των τροφίμων, στη μονή της Μεγίστης Λαύρας.

Η μονή ιδρύθηκε αρχικά στην περιοχή του σημερινού αγιορείτικου λιμενίσκου της Δάφνης, στο μέσον περι-

Το κεραμοπλαστικό συντομογράφημα "Δοχειαρίου" από τον κύριο των Μαρτινών - Χαλκιδική.

Στις αρχές του 11^{ου} αιώνα, η μονή μεταφέρθηκε στη σημερινή της θέση, λίγα χιλιόμετρα βορειότερα, σε περιοχή που θεωρήθηκε ασφαλέστερη, και αφιερώθηκε, όπως και πριν, στον Άγιο Νικόλαο.

Τα παραπάνω στοιχεία ενισχύονται από τις σωζόμενες αρχαικές πηγές, όπου σε μια σειρά ανιορείτικων εγγράφων, μεταξύ των ετών 1013 και 1037, εμφανίζονται να υπογράφουν μοναχός ο Δοχειαρίου ή του Δοχειαρίου ή ο ηγούμενος της Δάφνης και η μονή να αναφέρεται υπό τον τίτλο "Η *Αγία Ορει επί' ονόματι του Αγίου Νικόλαου ιδρυμένη μονή, Δάφνη ονομαζόμενη και του Δοχειαρίου επιλεγόμενη*". Λίγο αργότερα, στο Β΄ Τυπικό του Αγίου Όρους, του έτους 1045, εμφανίζεται να υπογράφει, ενδέκατος κατά σειρά, μεταξύ των εκατόν ογδόντα τότε συνολικά ηγούμενων και αντιπροσώπων μονών και μοναχικών, Θεόδουλος μοναχός και ηγούμενος μονής του Δοχειαρίου. Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι, ήδη από το πρώτο μισό του 11ου αιώνα, και ειδικότερα μεταξύ των ετών 1013 και 1045, η μονή είχε εγκατασταθεί στη σημερινή της θέση, περικλείε σημαντικό αριθμό μοναχών, σε σχέση με τις πολυάριθμες τότε μονές και μονυδρία του Αγίου Όρους, αποτελούσαν ιδιαίτερης σημασίας και επιρροής και ασφαλώς, θα διέθετε ανάλογη κτηριακή υποδομή, δηλαδή Καθολικό, αφορωμένο κατ' αρχήν στον Άγιο Νικόλαο, Τράπεζα, κελιά, αποθήκες, μαγειρεία, ενοσστήρια, οχύρωση κ.ο.κ.

Η έλλειψη ολοκληρωμένων αρχιτεκτονικών και αρχαιολογικών ερευνών και μελετών της μονής Δοχειαρίου καθιστά ακόμη αδύνατο τον εντοπισμό οικοδομικών φάσεων ή και λειψάνων της πρώτης περιόδου της αρχιτεκτονικής ιστορίας της. Κατά τον Brockhaus, στην περίοδο αυτή πρέπει να ανήκουν τα αρχαιότερα αρχιτεκτονικά μέλη που βρίσκονται εντοιχισμένα στο σημερινό Καθολικό, δηλαδή τα γλυπτά μαρμαρίνα θωράκια που διακοσμούν τα κατώτερα τμήματα των παραθύρων των όρων.

2. Η βυζαντινή περίοδος (12^{ος} - 15^{ος} αιώνας).

Σης αρχές του 12^{ου} αιώνα, όταν την ηγουμενία ανέλαβε ο πρώην Πατρικίος Νικόλαος και μετέπειτα μοναχός Νεόφυτος (1108-1118), που διατέλεσε, στη συνέχεια, και πρώτος του Αγίου Όρους (1118-1141), εκτελέστηκαν πολλά νέα έργα στη μονή και αυξήθηκε το κύρος της. Στο Νεόφυτο, μάλιστα, φαίνεται ότι οφείλεται και η αφιέρωση της μονής στον Αρχάγγελο Μιχαήλ.

Όπως αναφέρει, ο ίδιος, στη Διαθήκη του, που γράφτηκε μετά την αποχώρησή του από τη μονή κατά το έτος 1118, "πρωτεύειν εν τω Ορει τω καθ' ημάς προκρινθείς εκ Θεού ... τη του Θεου αρωγή και του αρχιστρατήγου Αυτού συνεργία, οικοδομῆς ταμπουλίστας ανήγειρα και αμπελώνας εφύτευσα και κελία κατεσκεύασα ... και αὐτὸν τὸν ἁγιον ναόν του αρχιστρατήγου τῶν ανω δυνάμεων Μιχαήλ, εκ κρητίδων αὐτὸν τὸν πρώην διαλύσας, ανήγειρα, ον ὠρασίτητη πολλή, ως ἐξόν μοι πρόσχη, κατηγλιῖσθα και εἰς ομιν πάντων τούτων προστέθεικα".

Σύμφωνα με τό κείμενο διήγησης θαυμάτων των Αρχαγγέλων, καταγραφμένης κατά τό πρώτο μισό του 14ου αιώνα, πού βρίσκεται σε χειρόγραφο κώδικα της μονής, "...Νεόφυτος δέ, παραλαβών τήν μονήν, καταλείπον πρώτων οικοδομηθέντα μικράν ναόν ... καί ναόν έτερον περικαλλή καί παράδοξον οροφήν έχοντα ψήκον ...", ενώ σε ενθύμηση άλλου κώδικα αναφέρεται ότι "η εκκλησία ημών γέγονε μολυβδοσκεπάστος παρά κυρ Αντωνίου Τζενλινί Σερβίας έτους ΣΤΤΙΜΕ" (1337)". Τέλος, σε χάραγμα, πού βρίσκεται σε μολυβδοφυλλο του κεντρικού τρούλου του Καθολικού, αναγράφεται η χρονολογία έτος από Αδάμ θβ' (1501) . Από τα ανωτέρω κείμενα προκύπτει ότι στις αρχές του 12^{ου} αιώνα, στα πλαίσια της μεγάλης ανακανιστικής προσπάθειας πού συντελείται στη μονή, πραγματοποιείται σημαντικό οικοδομικό πρόγραμμα, πού περιλαμβάνει, εκτός των άλλων, την κατεδάφιση του αρχικού Καθολικού και την ανέγερση νέου μεγαλύτερου και σασώς ιμνησιακού χαρακτήρα.

Το νέο Καθολικό θα πρέπει να ήταν του λεγόμενου αθωνικού ή αγιορείτικου τύπου, ολαδή ένας σύνθετος εγχειρισμένος σταυροειδής τετρακύνιος τρουλαίος ναός με την προσθήκη δύο πλανάτων κογχών, των λεγόμενων όρων, στα άκρα της εγκάρσιας κεραίας του σταυρού, αφ' ενός, και ευρύχωρου ναρθήκα, της λεγόμενης λιτής, μέ πιθανότατα, ενσωματωμένα παρεκκλήσια, αφ' ετέρου. Η ανέγερση του νέου Καθολικού τοποθετείται χρονολογικά, μετὰ αὐτῶν τῆς νονής Ἰβήρας καὶ Χελανδαρίου, ποὺ σώζονται μέχρι τῆς μέρας μας.

Κατά τη διάρκεια των τριών επομένων αιώνων, (13^{ος} - 15^{ος} αιώνας.), η μονή γνώρισε τις διακυμάνσεις μιας πολυτάραχης ζωής, στενά συνδεδεμένης με τις πολιτικές και πολιτιστικές εξάρσεις αλλά και τις δραματικές στρατιωτικές περιπέτειες των τελευταίων χρόνων της αυτοκρατορίας. Έτσι, η ευνοία και οι δωρεές των βασιζαντινών αυτοκρατόρων και των συγγενών τους ή των Σέρβων ηγεμόνων της εποχής ενάλιασαν με τις ταλαιπωρίες και λεηλασίες εκ μέρους διάφορων επιδρομικών, όπως π.χ. Φράγκων σταυροφόρων κατά το 1204, Καταλανών μισθοφόρων κατά το 14^ο αιώνα, Τούρκων πειρατών κατά τα τέλη του 14^{ου} και τις αρχές του 15^{ου} αιώνα κ.ο.κ. με αποτέλεσμα, κατά τα τέλη του 15^{ου} αιώνα, η μονή να περιπέσει σε μεγάλη παρακμή.

"Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αιτιολόγηση Ιερών Μονής Δοχειαρίου", Ιούλιος 2001

Από τα σωζόμενα ιστορικά στοιχεία συμπεραίνεται ότι, κατά τους βυζαντινούς χρόνους, παρά τις κατά καιρούς διακυμάνσεις, η μονή γνώρισε εποχές μεγάλης ακμής, κατά τις οποίες η κτιριακή της υποδομή αυξήθηκε και εμπλουτίστηκε με νέο μεγάλο Καθολικό, αφιερωμένο έκτοτε στους Αγίους Αρχαγγέλους, με νέες πτέρυγες κελιών, με πολλά ακόμη κτήρια και ανακαινίσεις παλαιών και ασφαλώς, με συμπληρωματική ή και νέα οχύρωση.

Η έλλειψη σχετικών ερευνών και μελετών καθιστά δύσκολο τον εντοπισμό των οικοδομικών φάσεων της ύστερης βυζαντινής περιόδου της μονής. Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί εδώ ότι, σε χάρagma που βρίσκεται στο ΒΑ κίονα του Καθολικού αναγράφεται "ζχκατ (1118) ετελειώθη ο θελος ουτος ναός και προξάμεθα μάλα". Το στοιχείο αυτό, μαζί με άλλα, που είναι ήδη υπό διερεύνηση, επιτρέπουν τη διατύπωση της υπόθεσης ότι τμήματα του νέου αυτού Καθολικού έχουν ενσωματωθεί στο σημερινό.

3. Η μεταβυζαντινή περίοδος (16^{ος} – 19^{ος} αιώνες).

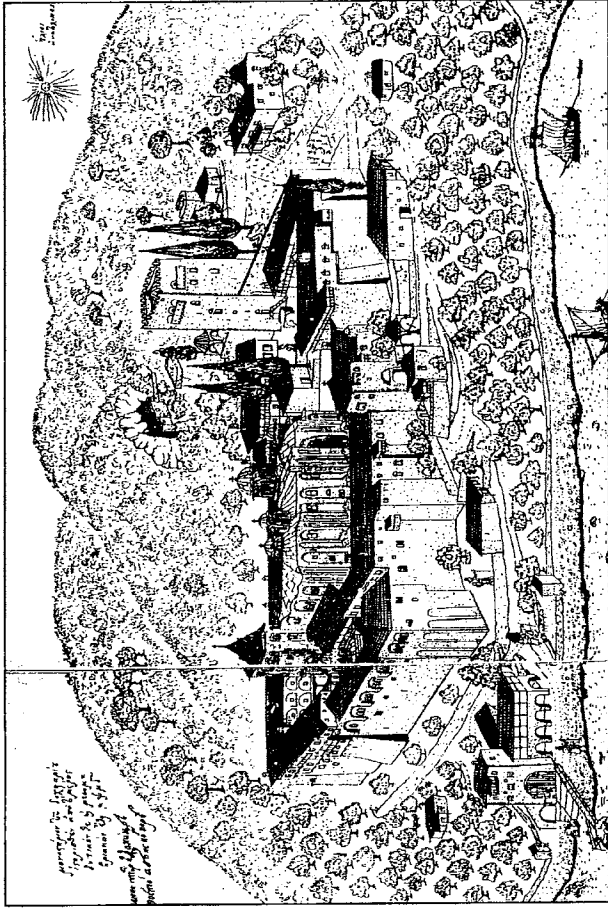
Οι μακρόχρονες περιπέτειες της μονής κορυφώνονται, κατά το έτος 1554, με την κατάρρευση του τότε Καθολικού. Σύμφωνα με ενθύμηση σε χειρόγραφο κώδικα της μονής Διονυσίου, "Έτους ζξβ' (1554) έπεσεν ο περικαλλής ναός των Ταξάρχων, ήτοι του Δοχειαρίου, εν μηνί Δεκεμβρίω κε (29), τά εσπίερα των Αγίων Θεοφανείων ήγουν των Χριστουγέννων". Όμως, ήδη από το 1547 και εξής έχει αρχίσει μια περίοδος οικονομικής και οικοδομικής ανάκαμψης της μονής, με τη συνδρομή εκκλησιαστικών και κοσμικών αρχόντων της ευρύτερης Βαλκανικής, που αντικατέστησαν το χαρηγικό ρόλο των βυζαντινών αυτοκρατόρων στα πράγματα του Αγίου Όρους, μετά την Άλωση (1453). Έτσι, σύμφωνα με επιγραφή που σχηματίζεται με κεραμικές πλινθούς στη δυτική όψη του κτηρίου, το έτος 1547 κατασκευάζεται η σημερινή Τράπεζα, με κτήριο τον αρχιεπίσκοπο της Πρώτης Ιουστινιανής Πρόχορο.

Το κατεστραμμένο, άγνωστο σε ποιο βαθμό, βυζαντινό Καθολικό αποκαθίσταται και ανιογραφείται στη σημερινή του μορφή, κατά τα έτη 1562-68, χάρη στις γενναίες δωρεές προσφορές των ηγεμόνων της Μολδαβίας Ιωάννη Αλέξανδρου Λαϊουσιανένου (1552-61 και 1564-68), της συζύγου του Ρωξάνδρας (Νοεμβρίου 1569) και του γιου και διάδοχου τους Μπόγδανου (1568-72), στους οποίους απευθύνθηκε Γερμανός. Έσταιναι, μάλιστα οι ανωτέρω ηγεμόνες και τον τότε μητροπολίτη Μολδαβίας Θεοφάνη στη μονή, για την επί τόπου εποπτεία των έργων.

Σύμφωνα με ενθύμηση χειρόγραφου κώδικα της μονής, "το έτος ζο (1562) εκτίσθη του Δοχειαρίου ο ναός

ενώ σε επιγραφή της θαυματουργού εικόνας της Παναγίας Γοργοεπηκόου της μονής αναγράφεται: ζοα (1563) ... έκτισαν την εκκλησίαν του Δοχειαρίου". Επιπλέον, η κτητορική επιγραφή, που βρίσκεται στο εσωτερικό μέρος του υπέρθυρου της κύριας εισόδου του Καθολικού, αναφέρει ότι, "ανηγήθη εκ βαθρων και αναστήθη διά συνδρομής και εξόδου του ευσεβεστάτου αυθέντου κύρου Ιωάννου-Αλεξάνδρου βοεβόδα πάσης Μολδοβλαχίας, ηγουμενούντος κυρίου Θεοφίλου εραμονάχου ζοστ (1568)".

Τέλος, σύμφωνα με μια σειρά δέκα τουλάχιστον τουρκικών εγγράφων, που φυλάσσονται στο αρχείο της και χρονολογούνται μεταξύ των ετών 1544 και 1636, η μονή εξασφάλισε άδειες των Οθωμανικών αρχών, α) Για την επισκευή ή την ανέγερση νέου Καθολικού στη θέση του κατεστραμμένου παλαιού, σύμφωνα όμως με το παλαιό σχέδιο και μέγεθος, διαστάσεων μήκους 53, πλάτους 28 και ύψους 41 περίπου πήχων, με έγγραφο των ετών 1544, 1558, 1559-60 και 1562, β) Για την επισκευή του εξωνάρθηκα, με έγγραφο του έτους 1579, γ) Για την επισκευή ή ανακατασκευή του βόρειου τοίχου του Καθολικού, με έγγραφο του έτους 1636, δ) Για την επιδιόρθωση της αυλής της μονής, με έγγραφο του έτους 1560 και ε) Για την επισκευή των κελιών και της γύρω αυλής, με έγγραφο των ετών 1560 και 1566. Αν οι δύσκολες οικονομικές συνθήκες του 16^{ου} αιώνα, οι οφειλόμενες κυρίως στη φορολογική πολιτική του Σουλτάνου Σελίμ Β', ανάγκασαν τη μονή να προσφύγει στη βοήθεια των ηγεμόνων της Μολδαβίας, οι ανάγκες συντήρησης και επέκτασης των κτηρίων της, κατά το 17^ο αιώνα, την υποχρέωσαν να απευθυνθεί, και πάλι, στους ορθόδοξους ηγεμόνες της Βαλκανικής. Χάρη στην οικονομική υποστήριξη του Ποσέ-λνικου Παννάκη και του Βοεβόδα της Ουγγραβλαχίας Μιχαίου Μπασαράμτ κ.ά., η μονή προέβη στην εκτέλεση σειράς νέων έργων. Έτσι, κατά το έτος 1602 ανοικοδομείται τμήμα της Ν. πτέρυγας ενώ κατά το 1615 κτίζεται το Παρεκκλήσιο του Αγίου Δημητρίου. Το έτος 1617 τέσσαρες νέοι όροφοι προστίθενται στον παλαιό αμυντικό Πύργο. Το 1636 κτίζεται το Παρεκκλήσιο των Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων στη βόρεια πλευρά του Καθολικού ενώ το 1676 ιστορείται η Τράπεζα διά εξόδου Ιακύνθου μοναχού.

Η Μονή Δοχειαρίου το 1744 κατά τον Barskij

της ΒΔ πλευράς της μονής και του Παρεκκλησίου της Γοργοεπηκόου, ενώ το 1727 κτίζεται το Παρεκκλήσιο της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος. Το 1736 κτίζεται το κωδωνοστάσιο της μονής, στη βορειοδυτική γωνία του Καθολικού, με φροντίδα του σκευοφύλακα Στεφάνου, καθώς και το τελευταίο τμήμα της ΒΑ πλευράς του περιβόλου, ενώ το 1765 ο επίσης σκευοφύλαξ Ιωσήφ Χιπολίτης μεριμνά για την ανέγερση της φιάλης με τους στύλους της αμίδας και την ανακαίνιση του αγιάσματος της μονής. Το ξύλινο τέμπλο του Καθολικού

Κατά το 18^ο αιώνα, νέα έργα εκτελούνται στη μονή με δωρεές απλών πιστών και μοναχών. Έτσι, κατά το έτος 1700 ιστορείται ξανά η Τράπεζα με φροντίδα του μοναχού Νικοδήμου ενώ το 1711 κτίζεται το Παρεκκλήσιο του Ευαγγελισμού, παρά τον χειμαρρό, με φροντίδα του ιερομονάχου Γρηγορίου. Κατά το έτος 1723 ο προηγούμενος και σκευοφύλαξ Μελέτιος μεριμνά για την ανέγερση τμήματος του Παρεκκλησίου της Γοργοεπηκόου, ενώ το 1727 κτίζεται το Παρεκκλήσιο της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος. Το 1736 κτίζεται το κωδωνοστάσιο της μονής, στη βορειοδυτική γωνία του Καθολικού, με φροντίδα του σκευοφύλακα Στεφάνου, καθώς και το τελευταίο τμήμα της ΒΑ πλευράς του περιβόλου, ενώ το 1765 ο επίσης σκευοφύλαξ Ιωσήφ Χιπολίτης μεριμνά για την ανέγερση της φιάλης με τους στύλους της αμίδας και την ανακαίνιση του αγιάσματος της μονής. Το ξύλινο τέμπλο του Καθολικού

Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αποτίμηση Ιερών Μονής Δοχειαρίου, Ιούλιος 2001

Ιστορικά στοιχεία - Περιγραφή

κατασκευάζεται το έτος 1783 ενώ κατά το 1799 επισκευάζεται το Παρεκκλήσιο του Αγίου Δημητρίου. Κατά το 19^ο αιώνα, και μετά τις ταλαιπωρίες και καταστροφές που υπέστη ολόκληρο το Άγιον Όρος κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821, αρχίζει νέα περίοδος οικονομικής και οικοδομικής ακμής. Εν τούτοις, στη μονή Δοχειαρίου δεν πραγματοποιούνται παρά μόνον ελάχιστες επισκευές και ανακαινίσεις, όπως π.χ. του Παρεκκλησίου του Αγίου Δημητρίου κατά το έτος 1841, του κτηρίου του σιδηρουργείου, εκτός της μονής, κατά το 1880 κλπ.

Από τα σωζόμενα ιστορικά στοιχεία (π.χ. έγγραφα, κτητορικές επιγραφές, παλιές απεικονίσεις κλπ.) συμπεραίνεται ότι κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους, παρά τις οικονομικές δυσκολίες και ταλαιπωρίες που επέβαλλε η Τουρκοκρατία, η μονή γνώρισε εποχές ακμής, χάρis στις πρόσθετες δωρεές των ορθόδοξων ηγεμόνων της Μολδαβίας και της Ουγγροβλαχίας αλλά και των απλών πιστών και μοναχών. Κατά την περίοδο αυτή το κτηριακό συγκρότημα της μονής αυξήθηκε και εμπλουτίστηκε περαιτέρω, με το σημερινό Καθολικό, το κωδωνοστάσιο, τα Παρεκκλήσια, τη Φιάλη, την Τράπεζα, τον Πύργο, νέες πτέρυγες κελιών κοκ., έτσι ώστε να προσλάβει τη σημερινή του σχεδόν συνολική μορφή. Η έλλειψη σχετικών ερευνών και μελετών καθιστά δύσκολο, και πάλι, τον ακριβή εντοπισμό των οικοδομικών φάσεων των κτηρίων και των επί μέρους τμημάτων τους, κατά την μακράν μεταβυζαντινή περίοδο της μονής.

B. Προκαταρκτική εισαγωγή στην έρευνα της αρχιτεκτονικής της Ι. μονής.

Το μοναστηριακό συγκρότημα έχει, σε κάτοψη, σχήμα ακανόνιστου πενταγλεύρου, με γενικές διαστάσεις 90μ.χ 65 μ. περίπου. Λόγω της έντονης κλίσης του βραχώδους πρανούς στο οποίο αναπτύσσεται, η υψομετρική διαφορά της στάθμης θεμελιώσεως των κτηρίων του συγκροτήματος, από Α προς Δ, φθάνει τα 50μ. περίπου. Αντίθετα, τόσο η παραλία όσο και ο γύρω από το συγκρότημα της μονής περιβάλλον χώρος είναι σχετικά ομαλός.

Το κυρίως μοναστηριακό οικοδομικό συγκρότημα περιλαμβάνει σήμερα το Καθολικό, την Τράπεζα, τον Πύργο, το κωδωνοστάσιο, τις πτέρυγες των κελιών, το νοσοκομείο των μοναχών, το βορδοναρείο (στάβλοι), το δοχείο (αποθήκες τροφίμων), τον Ξενώνα, οκτώ Παρεκκλήσια κλπ. Έξω και γύρω από αυτό υπάρχουν διάφορα βοηθητικά κτίσματα, όπως ο αρσανάς (καρaboστάσιο), εργαστήρια, αποθήκες, εργοστάσια, εξωκλήσια, κρήνες, τό κιόσκι και δύο κελιά στις Καρυές. Το Καθολικό βρίσκεται στο κάτω μέρος της αλκής, σε επαφή σχεδόν με τη δυτική πτέρυγα που βλέπει προς τη θάλασσα. Όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι ψηλός και ευρύχωρος ναός του αγιορείτικου τύπου, δηλαδή σύνθετος σταυροειδής ενγεγραμμένος τετρακλόνιος με ένα κεντρικό τρούλο και δύο μικρότερους στα πλάγια διαμερίσματα του ιερού, με πλάγιους χορούς και δύο νάρθηκες, από τους οποίους ο εσωτερικός - η λιτή - είναι επίσης τετρακλόνιος με δύο μικρότερους τρούλους στα πλάγια κλίτη. Στη δυτική πλευρά διαθέτει ανοχτή στεγασμένη στοά, που καταλήγει προς Β στη βάση του ψηλού κωδωνοστασίου, και στην βόρεια το πλευρικό Παρεκκλήσιο των Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων.

Το σημερινό Καθολικό της μονής είναι το ψηλότερο από τα είκοσι Καθολικά του Αγίου Όρους, και το δεύτερο σε μήκος, μετά από αυτό της Χελανδαρίου. Έχει χαρακτηριστεί ως εξαίρεση από όλα τα υπόλοιπα, στα οποία κυριαρχεί το συνηθισμένο γραφικό βυζαντινό ύψος. Εδώ, το μέγεθος της λιτής οι πολύ ψηλές αναλογίες του κτηρίου, η ποιότητα της κατασκευής και μάλιστα των εξωτερικών όψεων και κάποιες ιδιαιτε

κατασκευαστικές λεπτομέρειες, όπως π.χ. οι προεξέχουσες κατακόρυφες αντηρίδες των μακρών πτερύγων, και ιδίως οι κατά διαγώνιο διατεταγμένες της δυτικής όψεως, τα συνεχή τυφλά ψηλά αψιδώματα των όψεων, οι ραβδοί δευτερεύοντες τρούλοι κ.λ.π. μαρτυρούν μια ασυνήθιστο Άγιον Όρος περιποίηση, επιτρεσμένη άμεσα ή έμμεσα από τη δυτική εκκλησιαστική αρχιτεκτονική. Για τον λόγο αυτό, το Καθολικό της μονής Δοχειαρίου έχει εύστοχα χαρακτηριστεί από τον ακαδημαϊκό Π.Μιλλωνά ως δείγμα "... δυλικών επιρροών με βυζαντινό ένδυμα". Η ερμηνεία του σπανίου αυτού φαινομένου πρέπει να αναζητηθεί στην προέλευση των κτηρίων του από τις Ρουμανικές χώρες (Μολδαβία και Ουγγροβλαχία), όπου και είχαν αναπτυχθεί ασφαείς επιρροές από κεντροευρωπαϊκά πρότυπα. Τό γεγονός μάλιστα, ότι η κτητορική παράσταση των κτηρίων του Καθολικού της μονής Δοχειαρίου προσομοιάζει με αντίστοιχη παράσταση των ίδιων κτηρίων στο Καθολικό της μολδαβικής μονής Σλάτινα, σε συνδυασμό με τις προηγούμενες αρχιτεκτονικές παρατηρήσεις, επιτρέπει τη διατύπωση της υποθέσεως είτε μιας έμμεσης ή άμεσης επιρροής από Μολδαβικά πρότυπα είτε, ακόμη, και της μεταφοράς σχεδίων ή και τεχνικών από τη Μολδαβία.

Σχετικά με την ανέγερση του σημερινού Καθολικού και υπό μορφή προκαταρκτικών σχολίων στα προαναφερθέντα τουρικά έγγραφα του αρχείου της μονής, ως προς την πραγματική κατάσταση των πραγμάτων, θα μπορούσαν να αναφερθούν τα ακόλουθα:

- Οι μοναστηριακές αρχές δε φαίνεται να τηρούν τις διαστάσεις που ορίζονται στα παραπάνω έγγραφα.
- Η άδεια επισκευής ή ανακατασκευής του βόρειου τοίχου του Καθολικού φαίνεται πως κατέληξε στην κατασκευή του Παρεκκλησίου των Αγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων και
- Οι εργασίες επισκευής και ανέγερσης του σημερινού Καθολικού φαίνεται ότι διήρκεσαν περί τα 14 έτη.

Εκτός των παραπάνω, και σε ότι αφορά στη διερεύνηση της οικοδομικής ιστορίας του σημερινού Καθολικού, θα πρέπει να αναφερθεί εδώ ότι πρόσφατες παρατηρήσεις του κτηρίου, στα πλαίσια ενός υπό εξέλιξη ερευνητικού προγράμματος της αρχιτεκτονικής της μονής, παρέχουν ενδείξεις ενσωμάτωσης προγενέστερων οικοδομικών φάσεων του Καθολικού, δηλαδή του 12^{ου} αιώνα, στο σημερινό. Τέτοιες ενδείξεις είναι π.χ. η καθ' ύψος διακοπή και αλλαγή της δομής της τοιχοποιίας, τα δύο τυφλά τύμπανα (τρούλων;) πάνω από τό ιερό, η επαναχρησιμοποίηση αρχαιότερων οικοδομικών μελών, η διατήρηση του μαρμάρινου βυζαντινού τέμπλου πίσω από το νεότερο ξυλόγλυπτο κ.ο.κ. Το θέμα είναι άκρως ενδιαφέρον και η υπό εξέλιξη έρευνα αναμένεται να οδηγήσει σύντομα σε ασφαλέστερα στοιχεία. Η σημερινή Τράπεζα της μονής καταλαμβάνει τον ανώτερο όροφο της δυτικής πτέρυγας και θεωρείται από τις ευρύτερες του Αγίου Όρους. Έχει, σε κάτοψη, σχήμα και είναι προσανατολισμένη από Βορά προς Νότο, αντί του συνηθισμένου προσανατολισμού από Δύση προς Ανατολή. Έρευνα, που πραγματοποιήθηκε προ

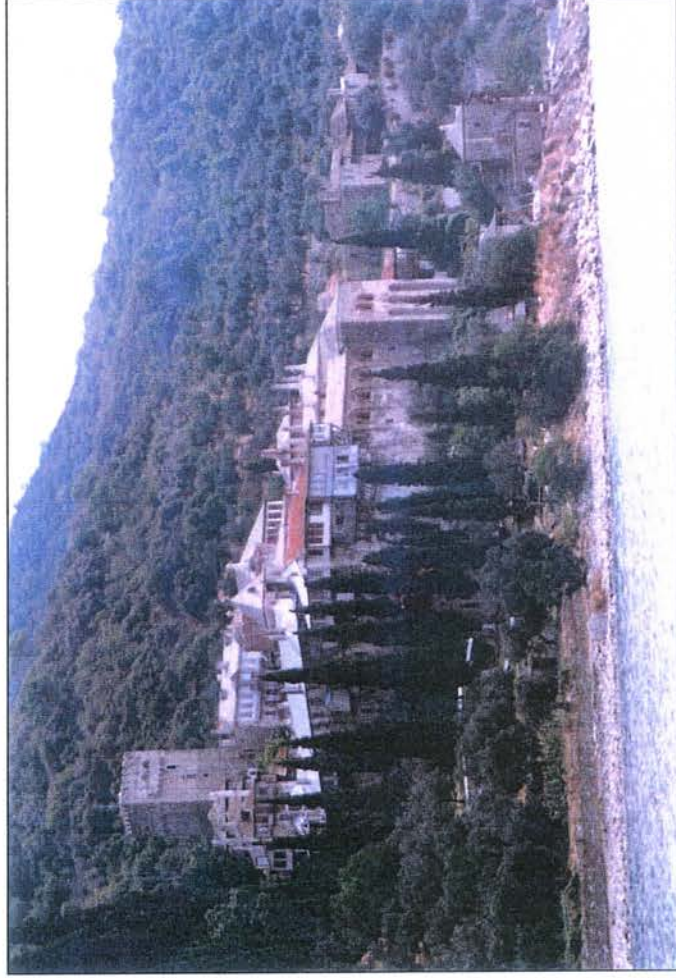
Άποψη της Ν.Δ. γωνίας του μοναστηριακού συγκροτήματος σε φωτογραφία των αρχών του 20ου αιώνα.

**Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αποτίμηση Ιερών Μονής Δοχειαρίου *, Ιούλιος 2001*

οικοδομικής φάσης της παλιάς Τράπεζας στην ίδια θέση αλλά σε χαμηλότερο επίπεδο, όπως και στοιχείων για την διερεύνηση του προβλήματος της επικοινωνίας της παλιάς Τράπεζας με το τότε Καθολικό της μονής, δηλαδή του 12^{ου} αιώνα. Τέλος, εντοπίστηκαν ακόμη πρωιμότερες βυζαντινές κατασκευές, από τις οποίες εμφανέστερη είναι η πυριγοειδής προβολή της ΝΔ γωνίας της μονής, μέρος προφανώς του τότε οχυρού περιβάλλοντος. Συνεχόμενος με την Τράπεζα είναι ο χώρος της εστίας (μαγειρείου) ενώ στους υποκείμενους ορόφους αναπτύσσονται το μαγικείο (αρτοποιείο), το ωρείο (αποθήκη αλεύρων) και το βαγεναρείο (αποθήκη κρασιών) της μονής. Ο επιβλητικός οχυρός Πύργος δεσπόζει στην ακραία ανατολική και ψηλότερη θέση του μοναστηριακού συγκροτήματος. Είναι ορθογωνικής κάτοψης, διαστάσεων 8μ.χ 9μ., με συνολικό ύψος 21.50μ. Περιλαμβάνει έξι ορόφους, ένα υπόγειο και δώμα. Στον τελευταίο όροφο υπάρχουν επάλξεις και συστοιχίες καταχυστρών. Παρουσιάζει από κατασκευαστική άποψη δύο σαφώς διακριτές οικοδομικές φάσεις.

Η πρώτη από αυτές περιλαμβάνει τους δύο κατώτερους ορόφους και ανήγεται, σύμφωνα με γενικότερη μελέτη των πύργων του Αγίου Όρους, στον 16^ο αιώνα, δηλαδή στην περίοδο ανέγερσης του σημερινού Καθολικού. Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει τους τέσσερις ανώτερους ορόφους και χρονολογείται, σύμφωνα με την σχετική κτητορική επιγραφή, το έτος 1617. Οι πέντε από τους έξι ορόφους του Πύργου οργανώνονται με βάση μια τυπική κάτοψη που αποτελείται, αφενός μεν, από ένα κεντρικό τετράγωνο λειτουργικό χώρο πλευράς περίπου 4,5μ. και αφετέρου, από τον κατακόρυφο άξονα επικοινωνίας (κυκλικό κλιμακαστάσιο με προβάλαμο) και ένα βοηθητικό χώρο, ανά όροφο. Ο κατώτερος όροφος χρησιμεύει ως δεξαμενή νερού. Η είσοδος γίνεται από το υπερυψωμένο ισόγειο. Στον τρίτο και τέταρτο όροφο στεγάζονται η Βιβλιοθήκη της μονής ενώ στον πέμπτο βρίσκεται Παρεκκλήσιο, αφιερωμένο στους Αγίους Αρχαγγέλους. Εξαιρετικά αξιόλογες και ενδιαφέρουσες είναι και οι κατασκευαστικές λεπτομέρειες του Πύργου, όπως π.χ. το κυκλικό ελικοειδές κλιμακαστάσιο που, κατά την ανέλιξή του, δημιουργεί σπειροειδή θόλο ενώ ο κεντρικός φανός αποτελείται από λίθινους σφονδύλους κάθε ένας από τους οποίους αποτελεί ενιαίο σώμα με το αντίστοιχο σκαλοπάτι, η κατασκευή του βυζαντινού σταυροθολίου της οροφής του ισόγειου με χρήση πλίνθων σε διασταυρούμενους δακτυλίων που δημιουργούν σχήμα ψαροκόκαλου, το σύστημα των ξύλινων ελκυστήρων (ξύλοδεσιών) σε συνδυασμό με τις ξύλινες δοκούς των πατωμάτων των ορόφων που καταλήγουν στην δημιουργία φορέων διαφραγματικής λειτουργίας. Για τα υπόλοιπα κτήρια της μονής τόσο οι έρευνες όσο και οι δημοσιευμένες μελέτες είναι από ελάχιστες έως και ανύπαρκτες, με συνέπεια να μην μπορούν να παραπεθούν εδώ παρά μόνο γενικά στοιχεία. Ο εξωτερικός περιβόλος της μονής έχει φρουριακό χαρακτήρα που διατηρείται και τονίζεται ιδιαίτερα στην περιοχή της πύλης, όπου διαμορφώνεται ένα οφιοειδές διαβατικό με θολωτή κάλυψη, κάτω από αμυντικό πύργο εφοδιασμένο με διπλή καταχύστρα. Τον αρχικά αυστηρά χαρακτήρα της πύλης καθιστά ηπιότερο το μεταγενέστερο προστώο. Οι πέντε πτέρυγες του κυρίως μοναστηριακού συγκροτήματος χρονολογούνται σε διάφορες περιόδους και φάσεις και η σημερινή τους μορφή ανάγεται από τον 16^ο έως τον 19^ο αιώνα, χωμένα ή και στους κατώτερους ορόφους. Παρατηρούνται έτσι κτήρια με αυστηρά οχυρωματικό χαρακτήρα, που διήρκεσε μέχρι τα μέσα του 18^{ου} αιώνα, στους κάτω ορόφους και τον ανάλαφρο και πολύχρωμο ρυθμό της βορειοελλαδικής κατοικίας του 19^{ου} αιώνα στους επάνω. Εξαιρετικά αξιόλογος είναι ο αρσανάς στην παραλία της μονής, με κατοχύστρα η οποία μαρτυρεί την παλαιότητα του. Μαζί με τους

αντίστοιχους των μονών Ιβήρων και Σίμωνος Πέτρας, θεωρείται από τους αρχαιότερους του Αγίου Όρους. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το σιδηρουργείο, έξω από το κυρίως οικοδομικό συγκρότημα της μονής. Το κτήριο, που χρονολογείται σύμφωνα με την σχετική κτητορική επιγραφή το έτος 1860, αποτελεί καλοδιατηρημένο και αξιόλογο δείγμα του σπάνιου τύπου των καλυπτόμενων με σταυροθόλο σιδηρουργείων του Αγίου Όρους. Ειδικότερα, κατά τους μελετητές του κτηρίου, η ύπαρξη του φανερώσει διάθεση και δυνατότητα εξοπλισμού της μονής με ένα αξιόλογο για την εποχή του εργαστήριο. Εν κατακλείδι, η σημερινή εικόνα του μοναστηριακού συγκροτήματος είναι το αποτέλεσμα μιας ατελείωτης σειράς διαδοχικών κατασκευών, ανακατασκευών, κατεδαφίσεων, προσθηκών καθ' ύψος και καθ' επέκταση αλλά και συντήρησης και διατήρησης πολλών στοιχείων παλαιότερων φάσεων. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ένα αριστουργηματικό αρχιτεκτονικό σύνολο, που διαθέτει ένα χαρακτηριστή ταυτόχρονα μνημειακό αλλά και γραφικό, και μάλιστα μέσα σε ένα μοναδικό φυσικό περιβάλλον που παραμένει σχεδόν αναλλοίωτο κατά τους τελευταίους 10 αιώνες και που αξίζει κάθε προσπάθεια για την διαφύλαξή του.

Άποψη του μοναστηριακού συγκροτήματος, διακρίνεται ο πύργος.

“Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αποτίμηση Ιερών Μονής Δοχειαρίου”, Ιούλιος 2001

Γενικές φωτογραφίες

Αποψη του συγκροτήματος από την προβλήτα. Διακρίνεται ο πύργος του αρσνά.

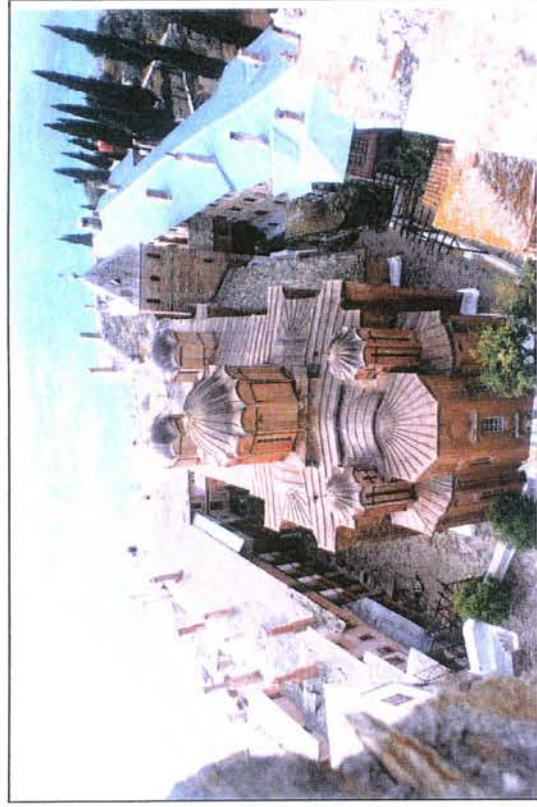
Η είσοδος του μοναστηριακού συγκροτήματος.

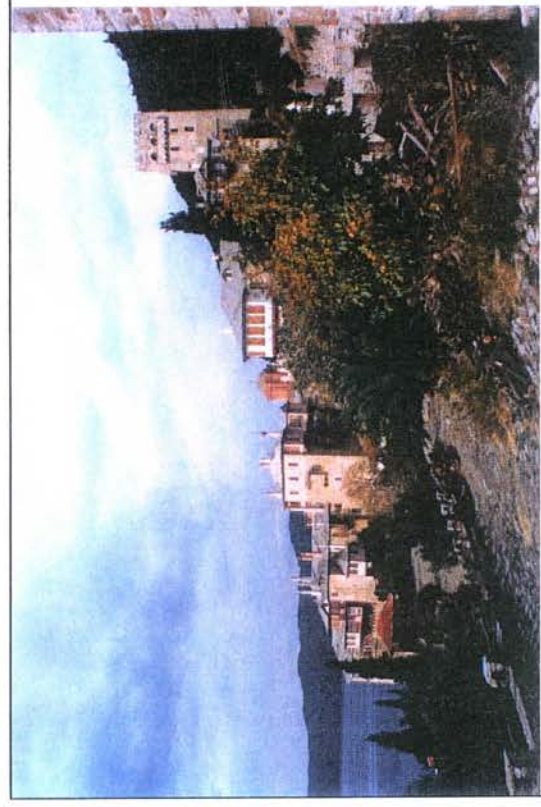
Η νότια άποψη του μοναστηριακού συγκροτήματος. Διακρίνεται ο πύργος και το κωδωνοστάσιο.

"Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αποτίμηση Ιερών Μονής Δοχειαρίου", Ιούλιος 2001

Γενικές φωτογραφίες

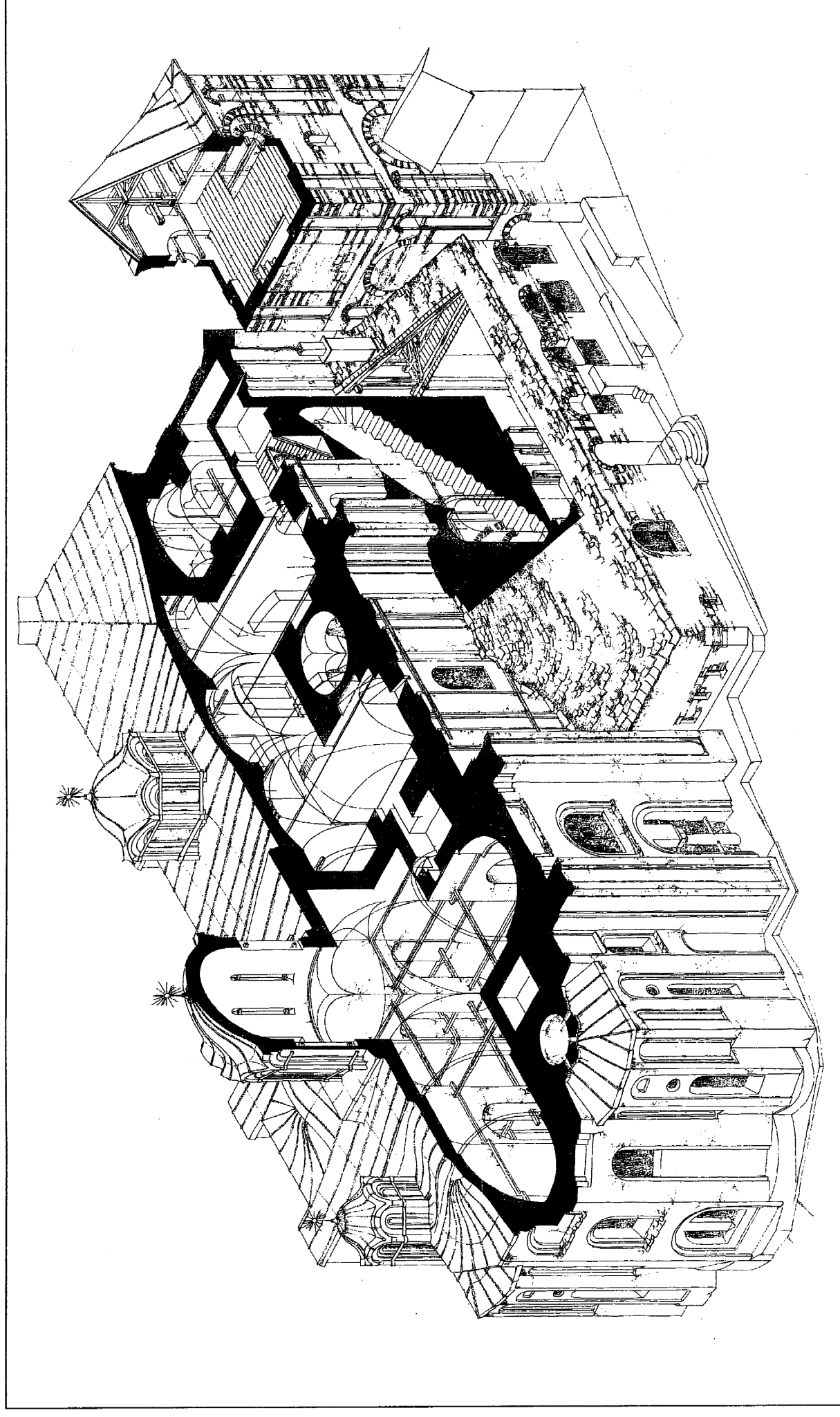
Άποψη του συγκροτήματος και του καθολικού από τα ανατολικά.

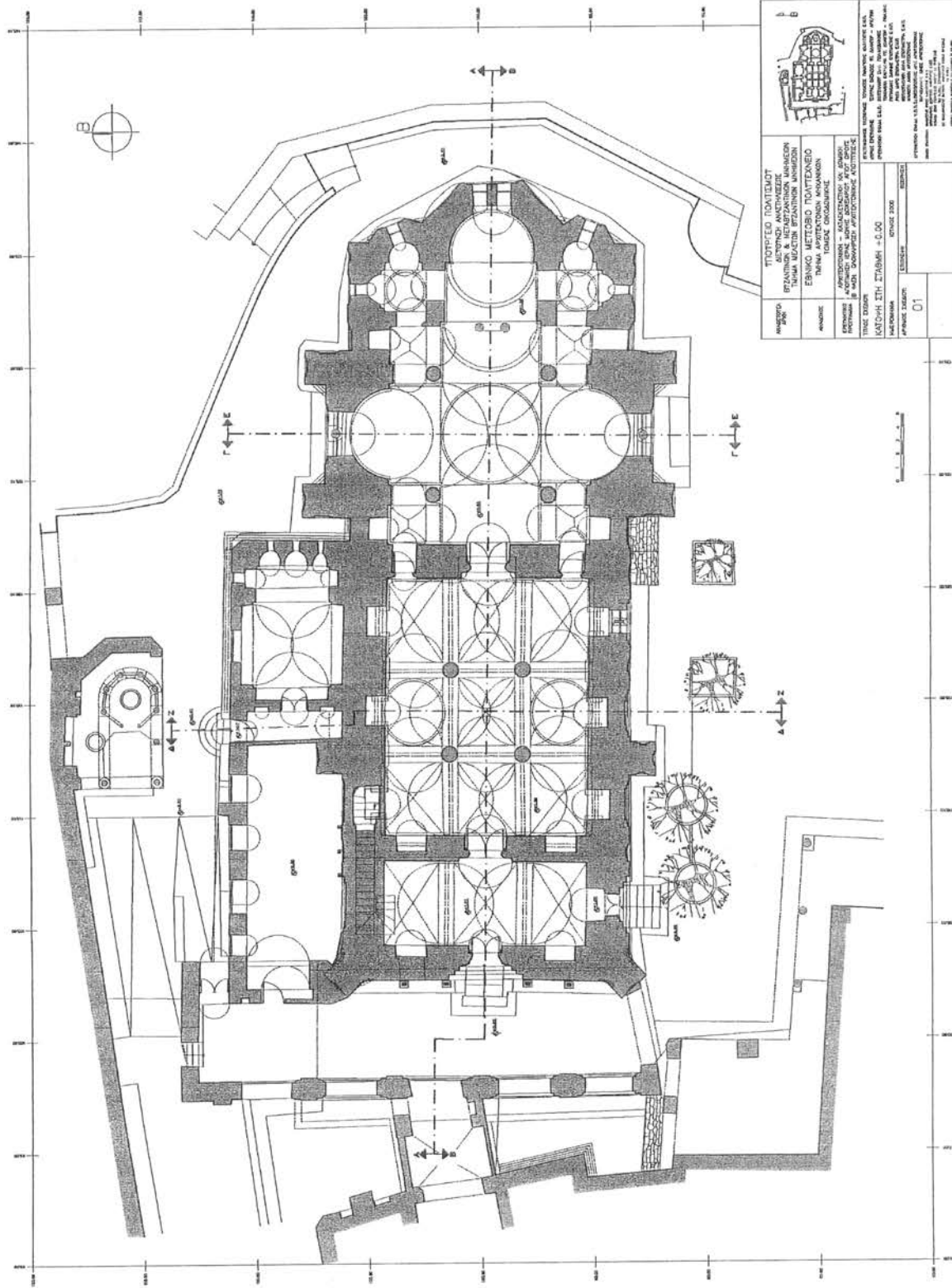

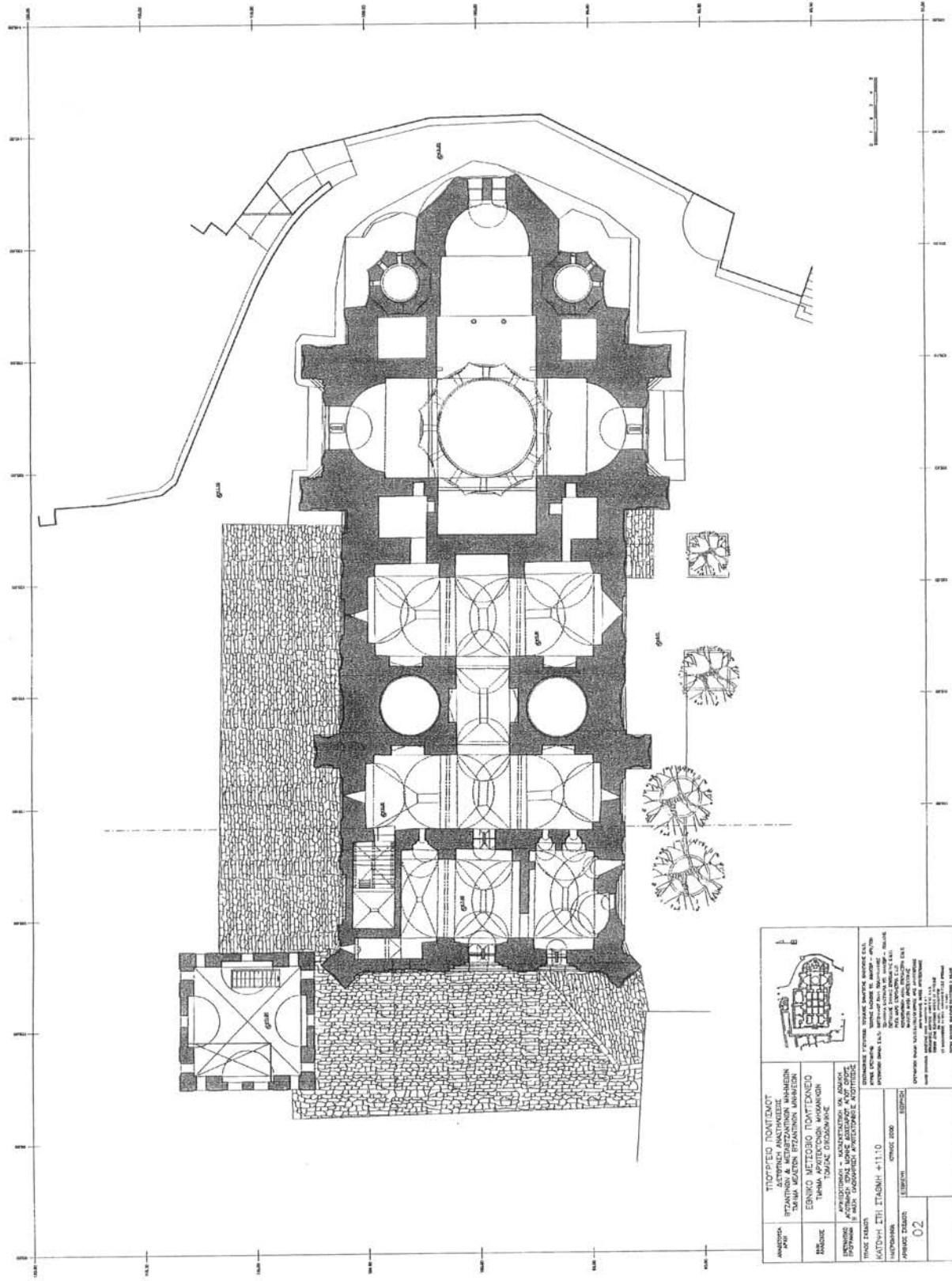
Η νοτιοανατολική άποψη του συγκροτήματος.

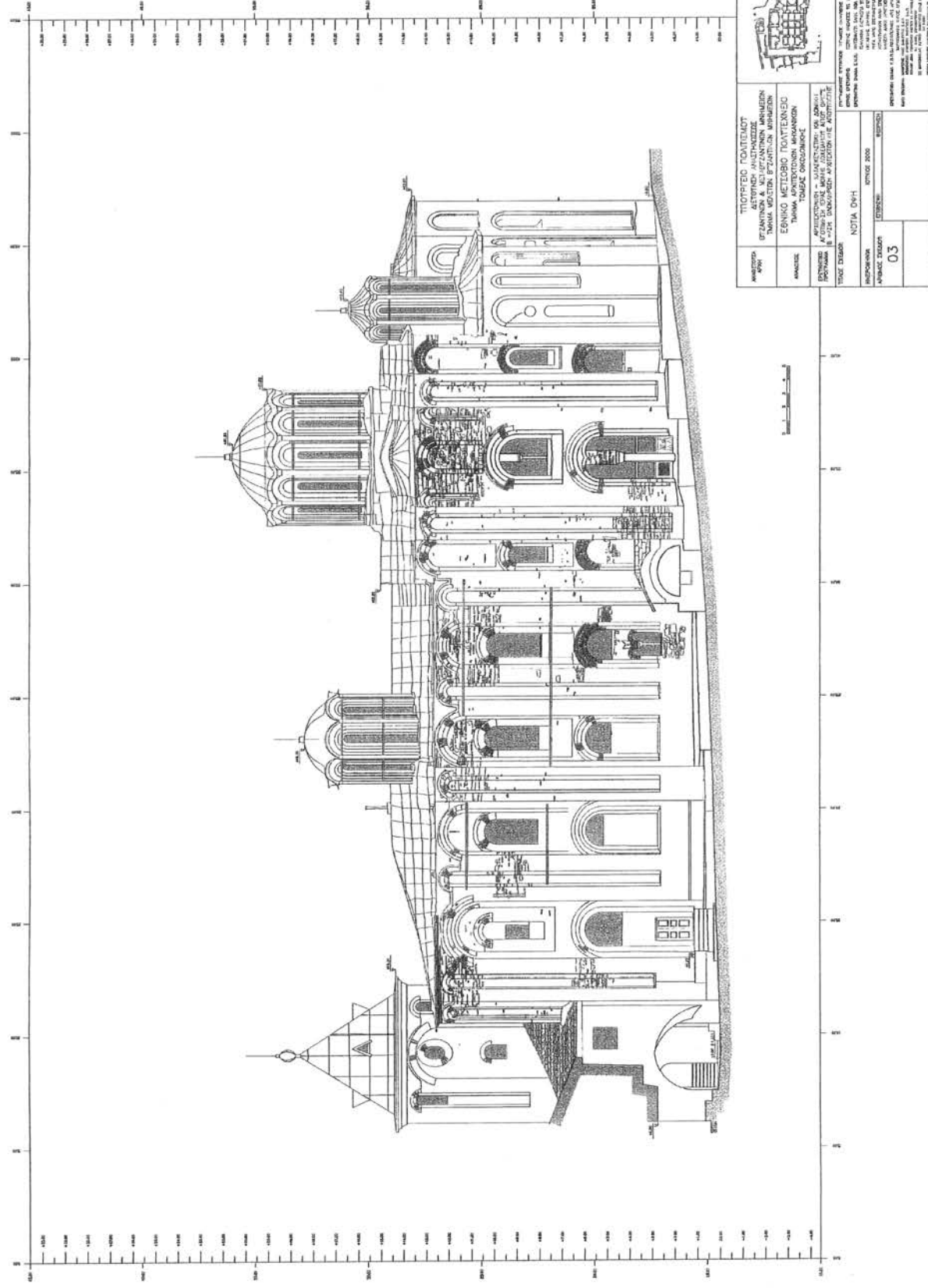

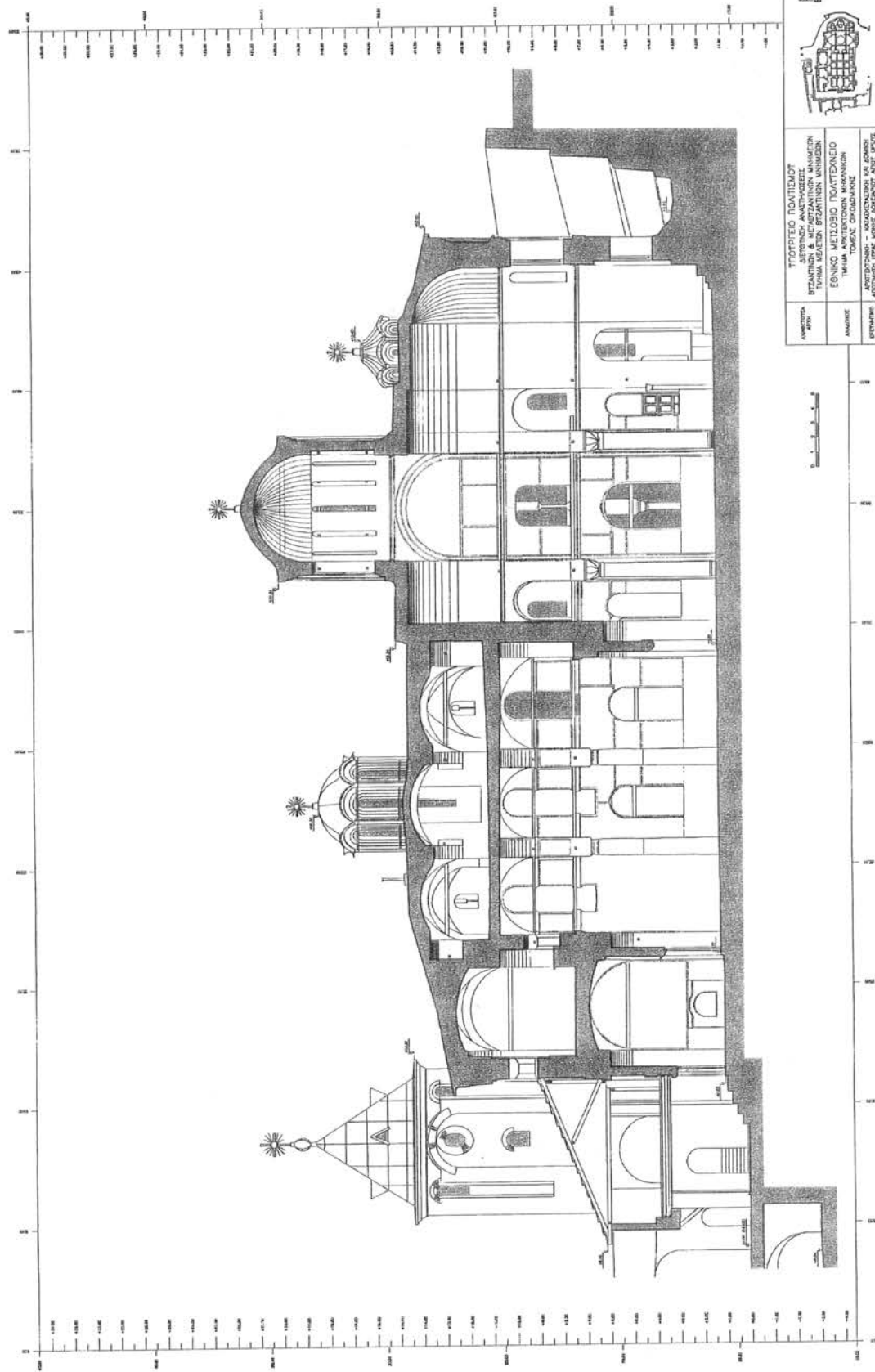
Άποψη από το εσωτερικό της Μονής. Διακρίνεται μέρος του καθολικού, η βόρεια κόδρα, καθώς και ο πύργος της Μονής.

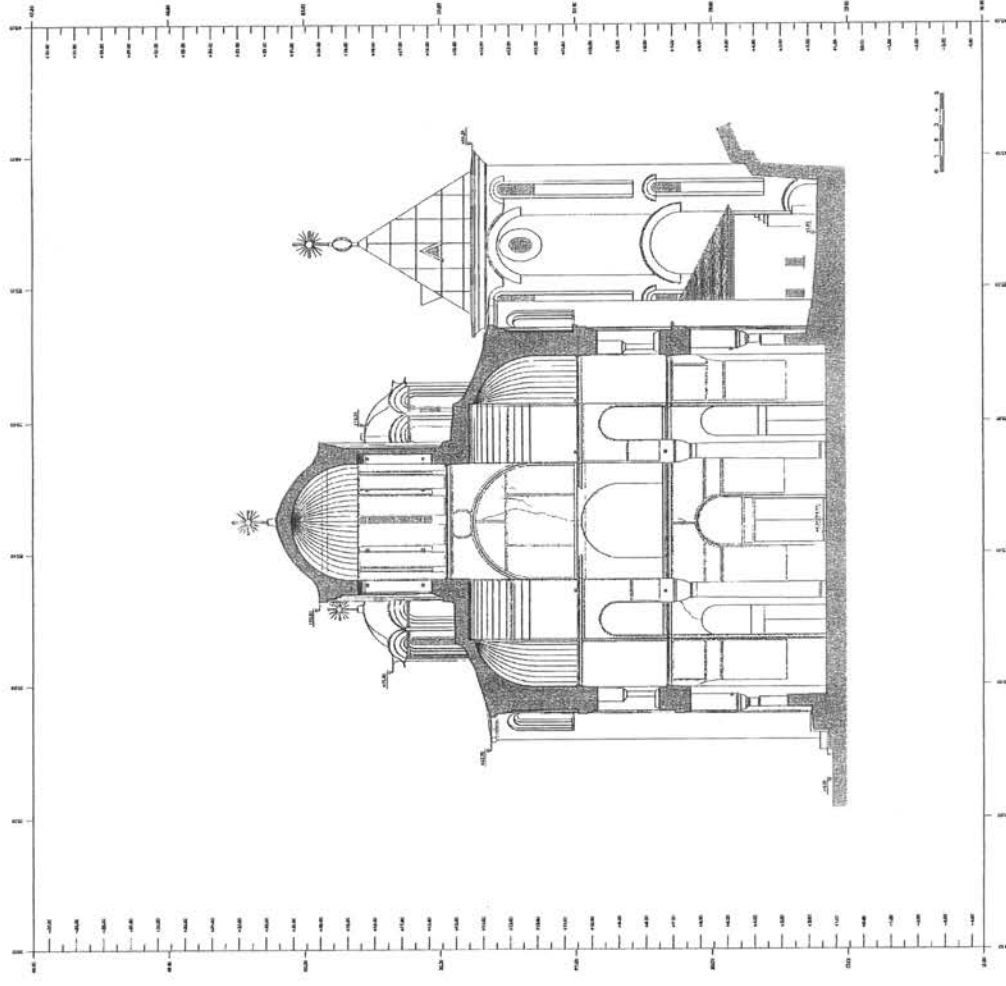
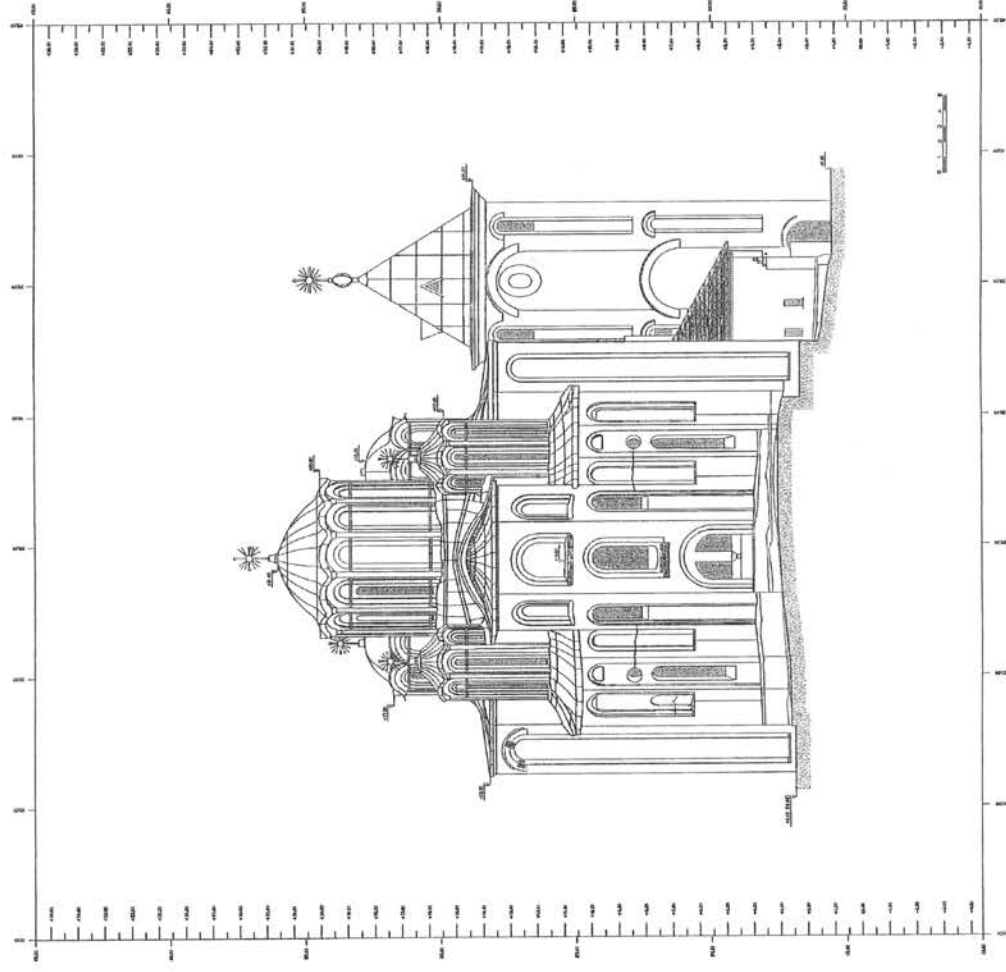

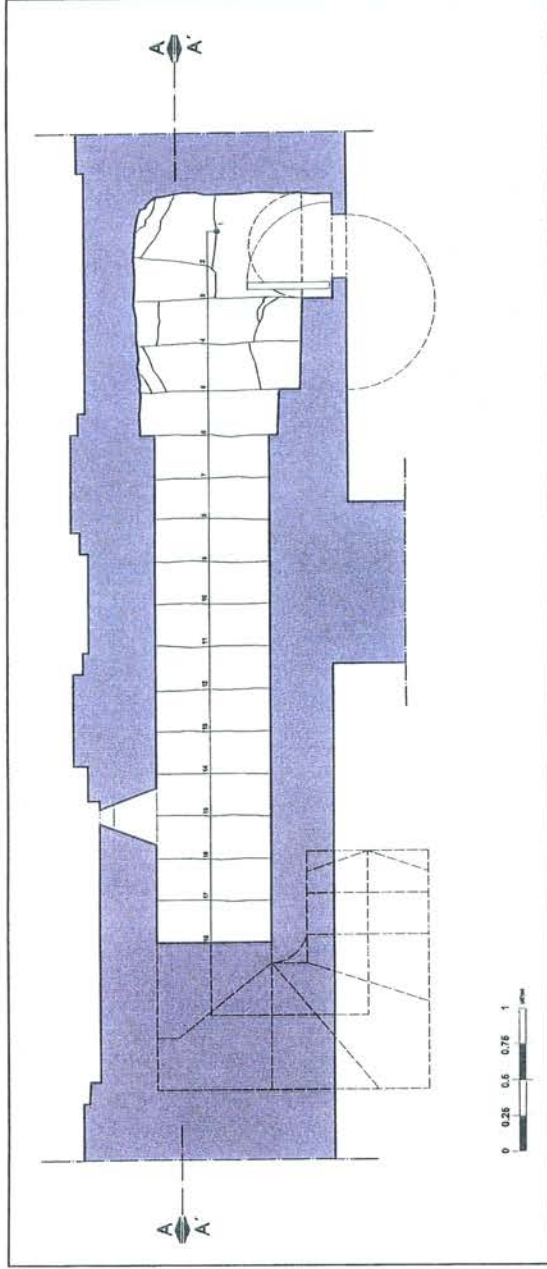
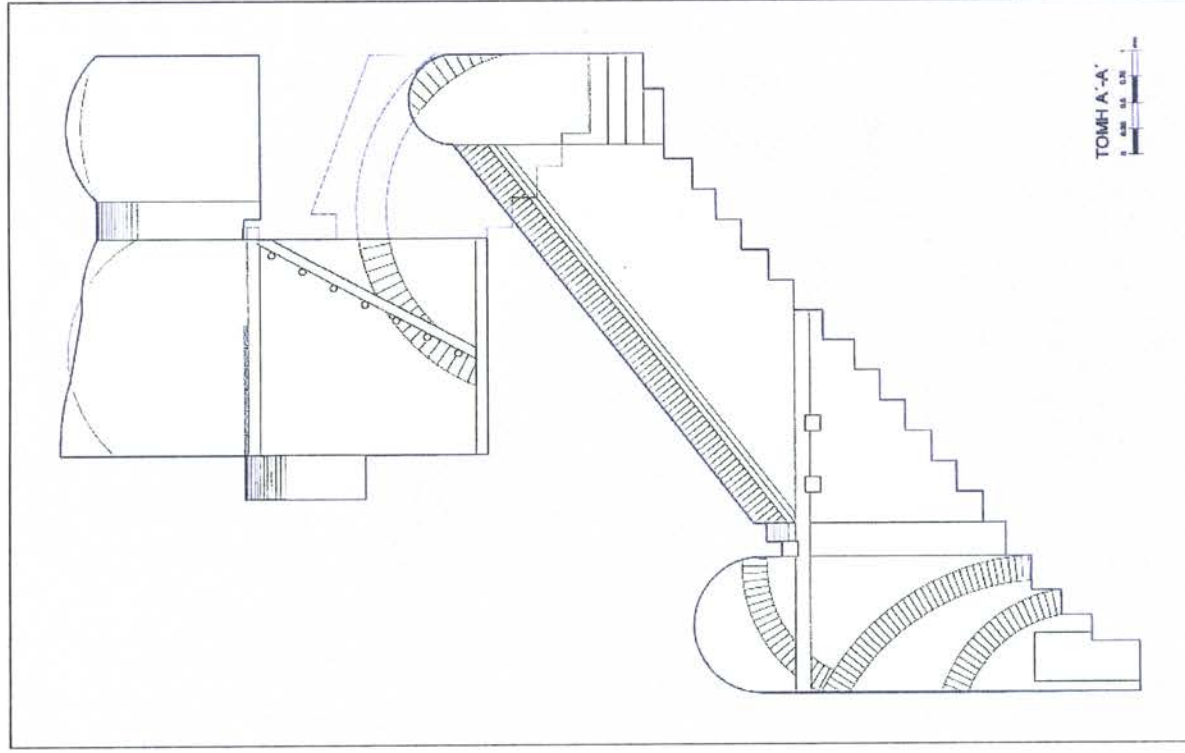

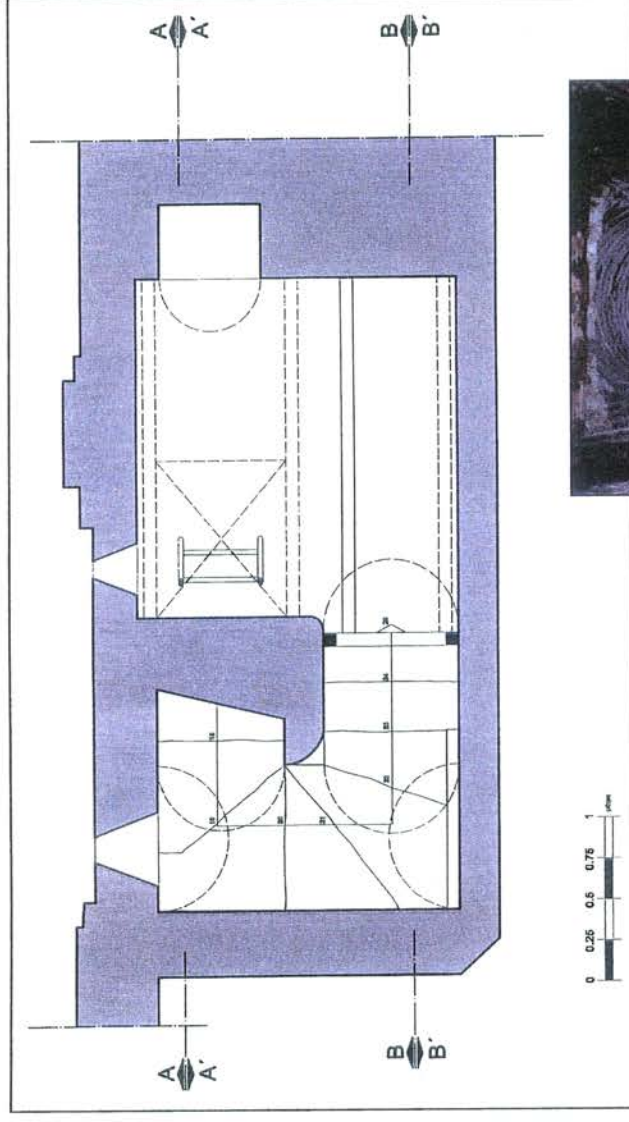
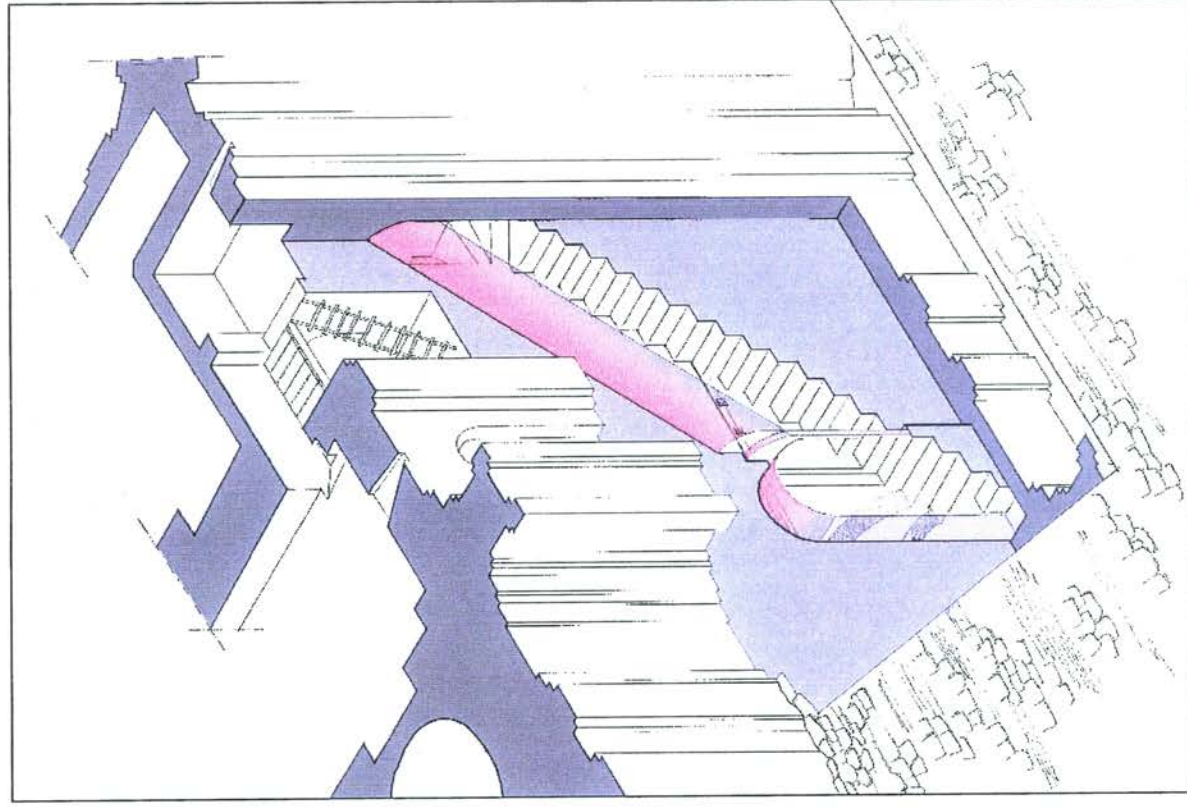

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΑΓΙΟΥ	ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΤ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ
ΑΝΑΛΥΣΗ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ
ΤΙΤΛΟΣ ΣΧΗΜΑΤΟΣ	ΤΟΜΗ Α-Α	ΤΟΜΗ Α-Α
ΜΕΤΡΗΣΗ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΗΜΑΤΟΣ	07	07
ΚΑΛΩΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ
ΚΑΛΩΣ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΝΑΤΙΜΕΩΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΕΩΡΟ ΠΟΛΙΤΕΧΝΕΙΟ

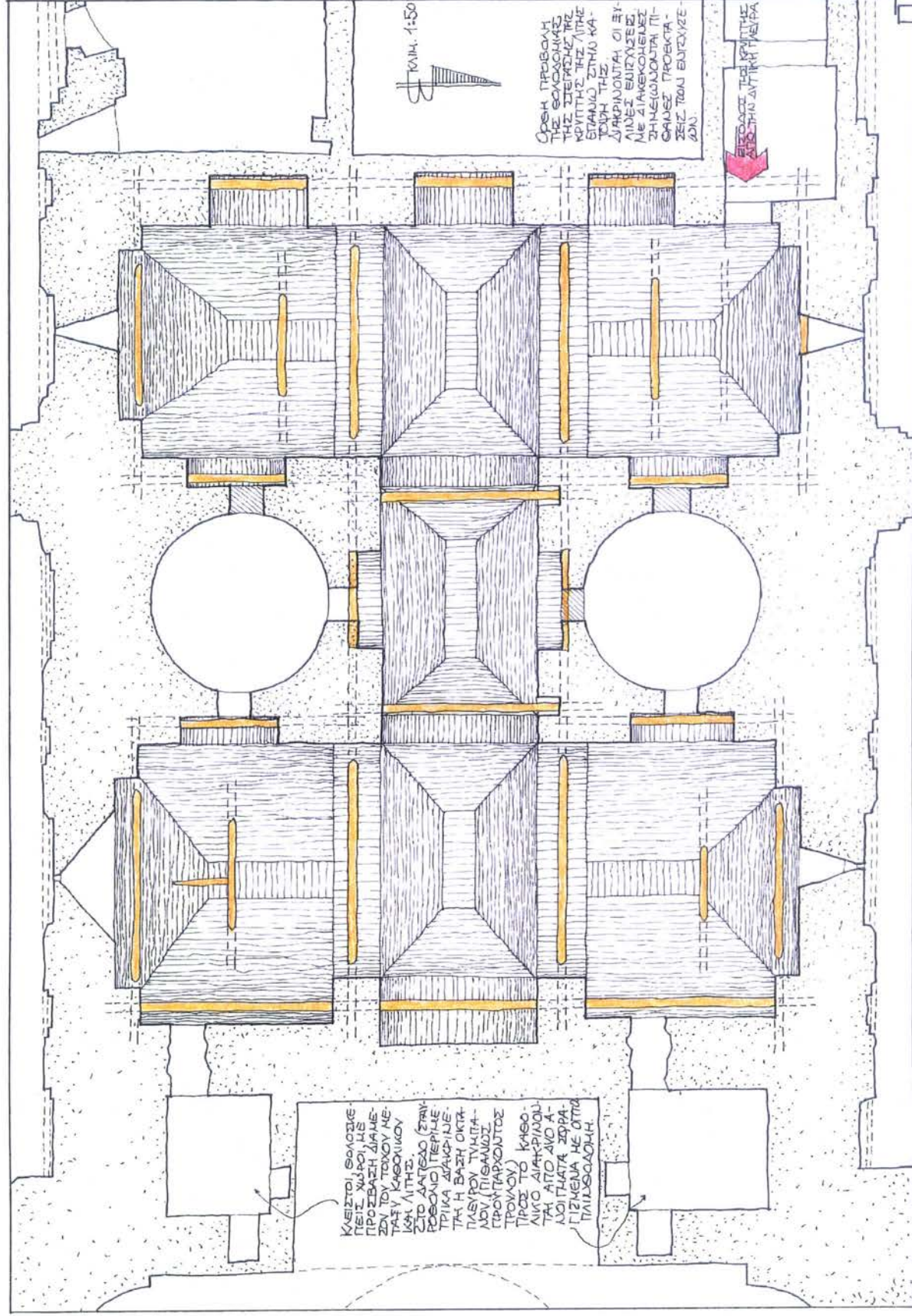

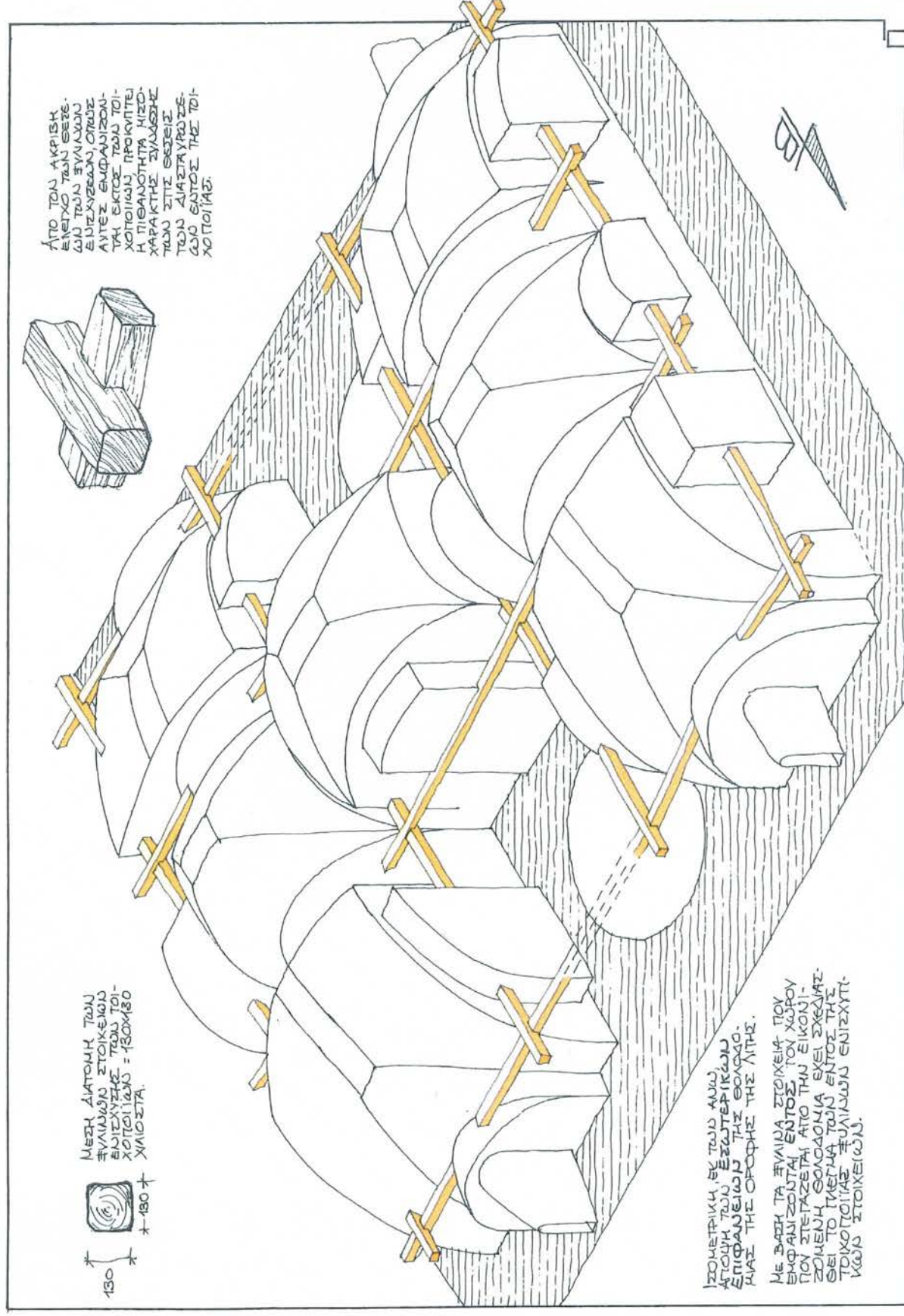
Η είσοδος της διόδου προς την κρύπτη στον βόρειο τοίχο της λείψ του Καθολικού. Η είσοδος διέρχεται μέσα από το πλάτος της τοιχοποιίας. Έτσι δίδεται η μοναδική ευκαιρία να επιστημανθούν μέσα στον τοίχο οι ξύλινες επιμήκεις και εγκάρσιες ενισχύσεις καθώς και να διαπιστωθεί η αντιστοιχία και η σύνδεσή τους με τις ακτές των τοιχοποιιών αντίστοιχες.

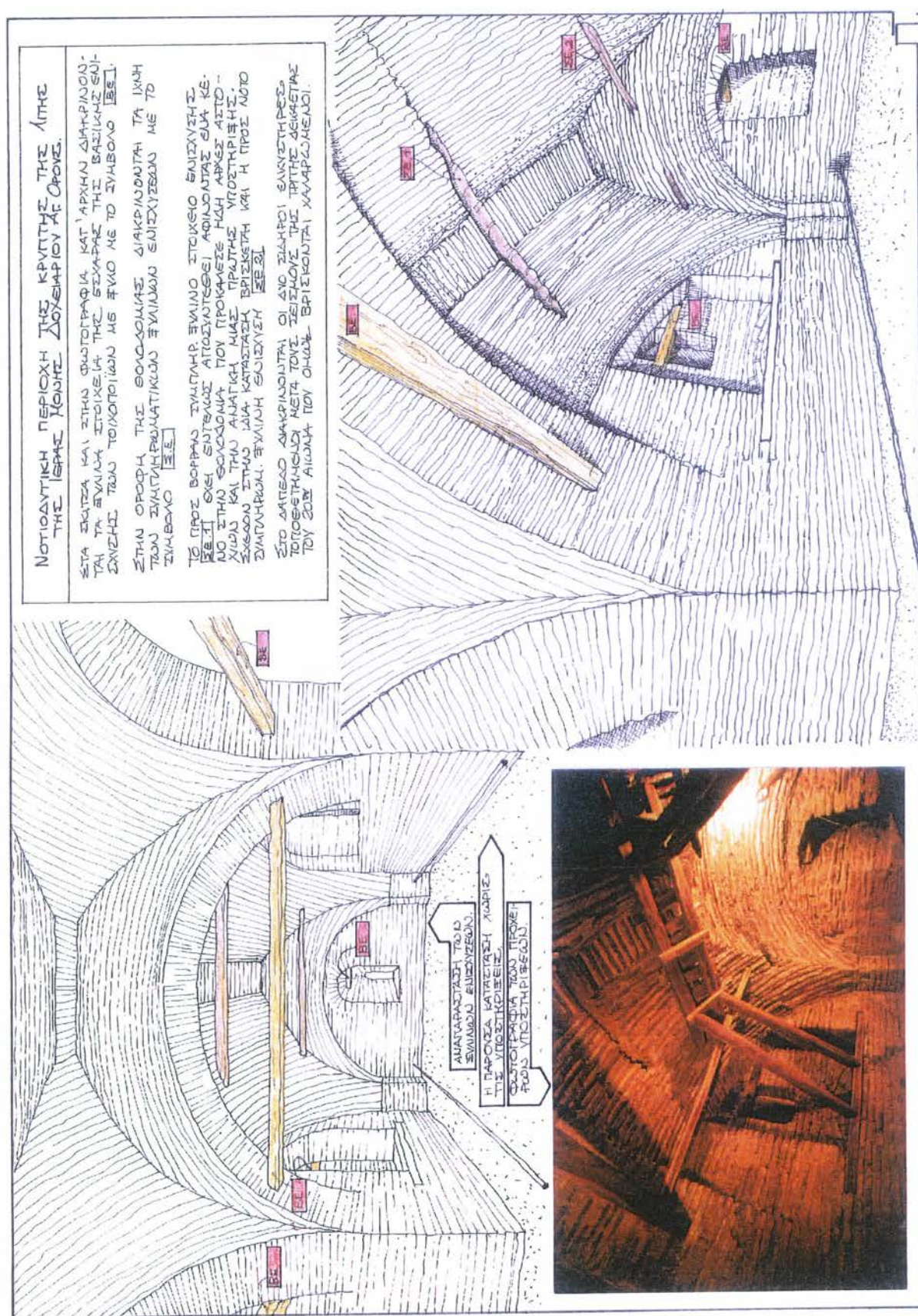

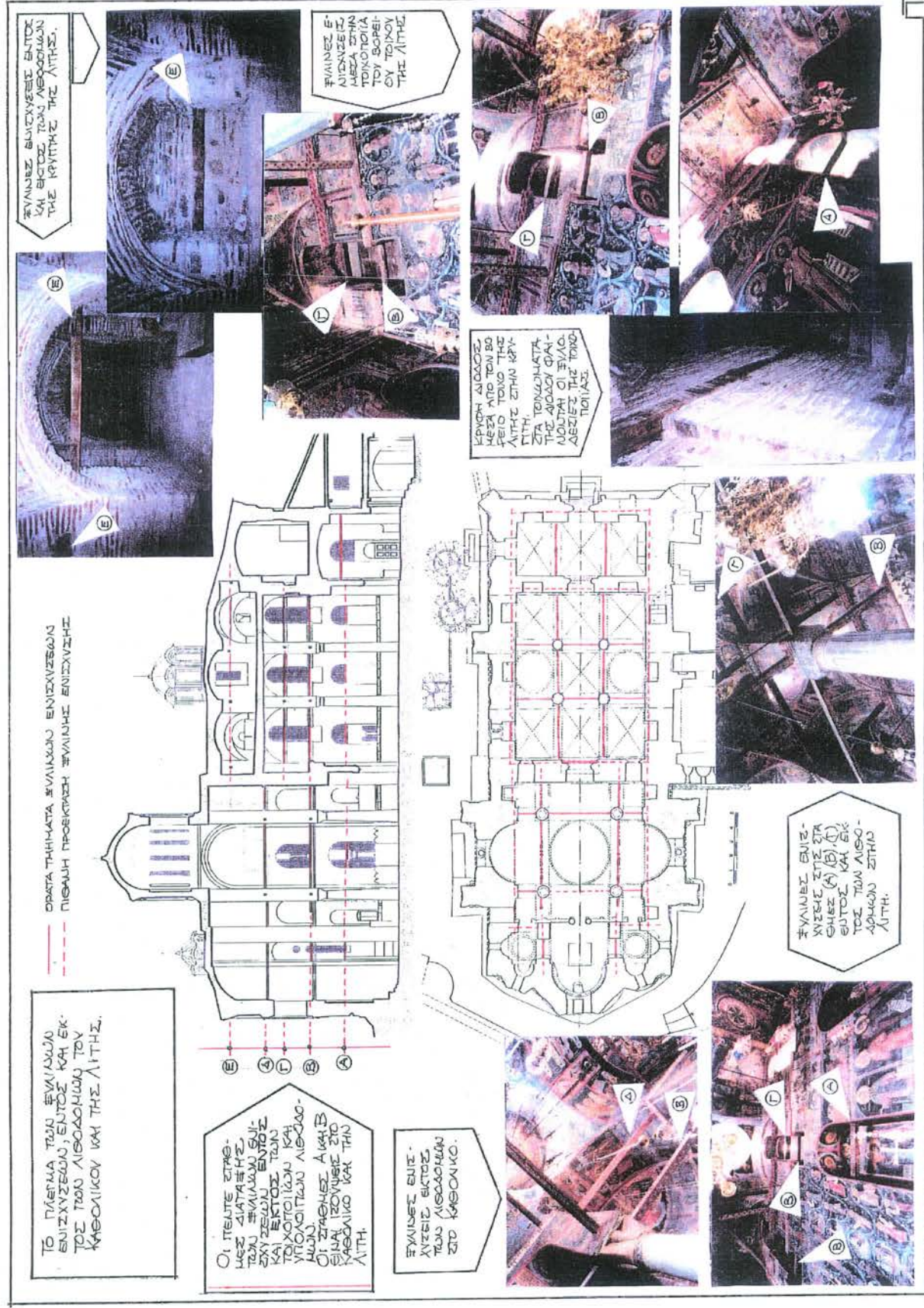
Η σκάλα της διάδου προς την κρύπτη.
Διακρίνονται οι κανονικά δομημένες παρσές
της σε αντίθεση με το λαξευμένο κομμάτι
της εισόδου.

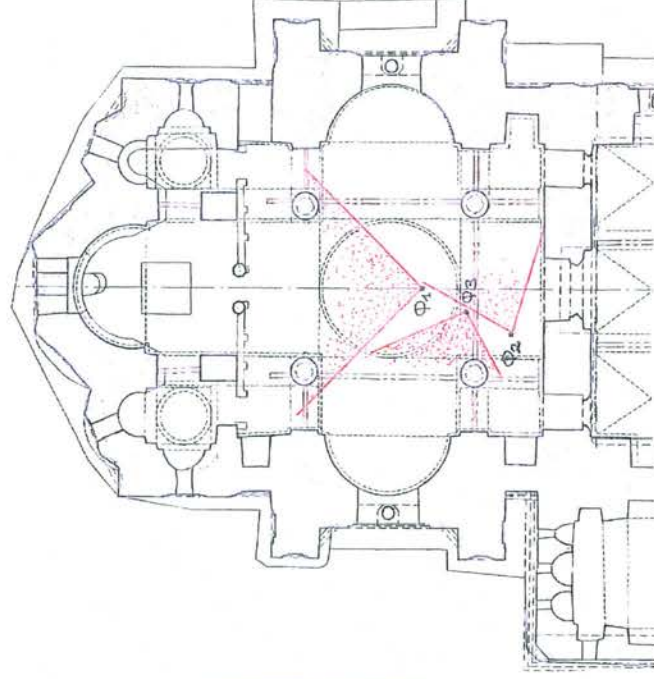

ΦΩΤ.3 ΑΠΟΨΗ ΒΔ. ΚΙΟΝΑ.
ΤΕΛΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΕΑ ΜΠΟΡΟΥΝΣΕ
ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΟΙ ΞΥΛΙΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥ-
ΣΕΙΣ ΣΤΗΣ ΣΤΑΘΗΣ (Β) ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ
ΠΑΛΙΕΣ ΠΙΟ ΓΕΝΥΡΕΣ ΚΑΙ ΜΕ ΔΙΑ-
ΚΟΡΜΙΣΜΗ ΠΟΥ ΛΕΙΤΕΙ ΑΠΟ ΤΑ ΞΥΛΙ-
ΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΑΘΗΣ (Δ).

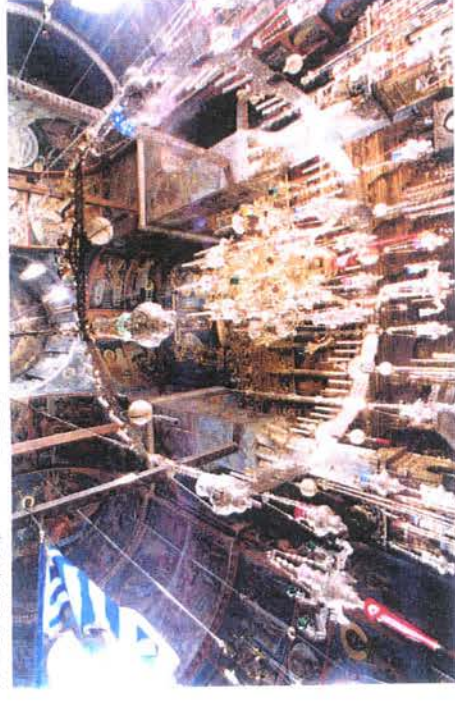
ΚΑΤΩΜΗ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ

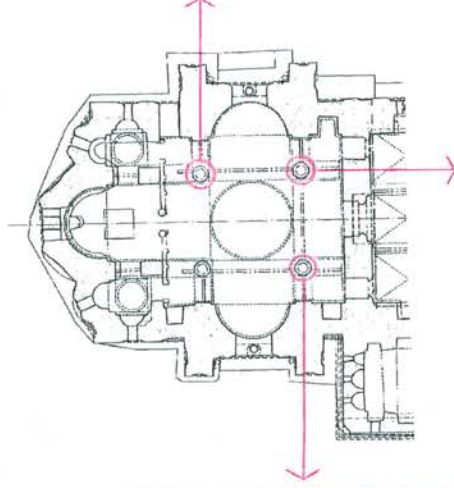
ΦΩΤ.2. ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΨΗ Ν.Δ. ΚΙΟΝΑ

Ι.Μ. ΔΟΧΕΙΑΡΙΟΥ

ΦΩΤ.1. ΤΕΛΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΙΕΡΟ

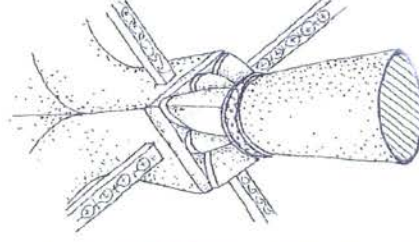
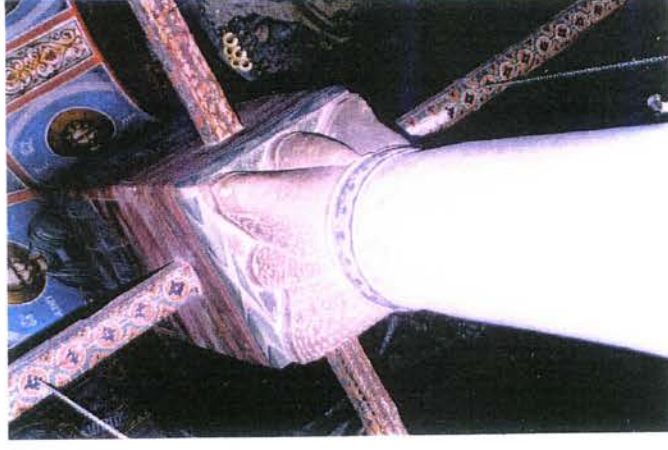

ΚΟΛΟΝΑΝΟ, ΝΟΤΟΒΑΤΙΚΟΝ
ΚΟΛΟΝΑ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ.
ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ Η ΠΛΗΡΗΣ ΑΠΟΚΟ-
ΠΗ ΤΩΝ ΕΝΔΕΙΧΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΟΛ-
ΤΟ ΣΥΝΕΔΕΣ ΑΡΧΙΚΑ ΜΕ ΤΩΝ
ΒΟΡΕΟΒΑΤΙΚΩΝ ΚΟΛΟΝΑ.

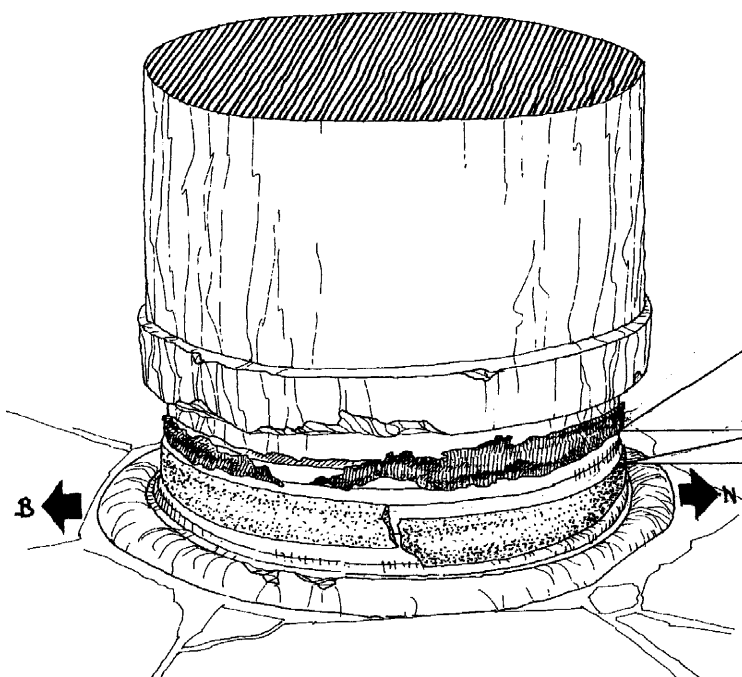
ΕΠΙΣΤΗΣ ΔΙΑΚΡΙΝΕΤΑΙ ΚΑΙ Η
ΑΠΟΚΟΠΗ ΤΗΝΗΑΤΟΣ ΕΝΑΙ-
ΝΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΤΩΝ ΤΟ ΣΥΝΕ-
ΔΕΣ ΜΕ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟ-
ΛΑΣ, ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΠΕΣ-
ΣΩ.

ΟΙ ΑΔΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΥΤΕΣ ΠΙΣΑ-
ΝΟΥ ΝΑ ΕΣΤΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΛΕΩΤΕΡΩΝ
ΕΝΔΕΙΧΝ ΤΕΤΛΩΝ ΤΩΝ ΕΧΕΙ
ΤΕΠΟΘΕΤΗΣΗ ΑΚΡΙΒΩΣ ΣΥ-
ΠΡΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΙΚΟ ΜΑΡ-
ΝΑΡΙΝΟ.

ΜΕΤΑΝ ΚΟΛΟΝΑΝΟΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΟΝΟΚΟΝΩΝ
ΚΟΛΟΝΑ ΜΑΡΧΕΙ Ο ΣΙ-
ΔΗΡΟΣ ΕΠΙΣΤΩΤΑ-
ΦΙΣΜΕΝΟΣ ΔΑΚΤΥΛΙ-
ΟΣ ΠΕΡΙΣΦΙΓΗΣ.

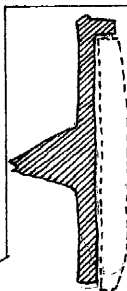

ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟΣ ΚΙΟΝΑΣ

(ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΤΥΠΟΥ Β)

Η ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟΥ, ΜΟΝΟ-
ΛΕΙΚΟΥ ΚΙΟΝΑ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ.

Η ΔΙΑΤΟΜΗ ΤΟΥ ΜΟ-
ΝΟΛΕΙΚΟΥ ΣΕ ΟΝΕΣΚΟ
ΜΕΤΕΩΣ.
ΤΟ ΜΟΝΟΛΕΙΚΟ ΠΑ-
ΡΕΙ ΤΟ ΜΕΤΑΞΥ
ΤΗΣ ΣΙΩΦΡΑΣ ΣΤΕ-
ΦΑΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΜΑΡΜΑΡΟΥ ΚΕΝΟ.
ΕΙΝΑΙ ΦΑΝΕΡΟ Ο-
ΤΙ ΤΟ ΜΟΝΟΛΕΙΚΟ
ΠΡΟΣΘΕΤΗΚΕ ΣΕ
ΡΕΥΣΤΗ ΚΑΤΑΣΤΑ-
ΣΗ ΜΕ ΚΑΜΟΝΤΙ
ΤΗΣ ΣΙΩΦΡΑΣ ΣΤΕ-
ΦΑΝΗΣ.

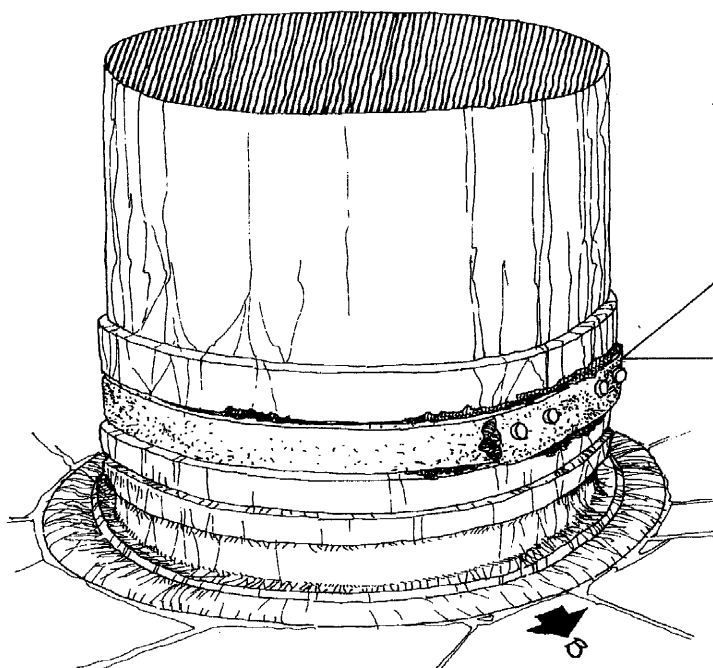
ΚΑΤΑ ΤΟΝΟΤΕ ΕΧΕΙ
"ΕΧΕΛΙΣΣΕ" ΑΠΟ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ
ΠΡΕΣΗ ΤΗΣ ΩΡΑ ΕΝΟΣ ΣΕΙΣΜΟΥ.

Η ΣΙΩΦΡΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ ΤΟΥ ΠΕ-
ΡΙΣΦΡΙΓΓΕΙ ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΝΩ-
ΣΗΣ ΤΟΥ ΚΙΟΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΗ
ΤΟΥ.

Η ΣΤΕΦΑΝΗΣ ΔΕΝ ΕΧΕ ΚΑΤΑ-
ΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟ ΑΡΜΟ ΚΑΙ ΠΡΕ-
ΠΕΙ ΝΑ ΤΟΠΟΘΕΤΗΘΕΚΕ ΜΑ-
ΖΙ ΜΕ ΤΟΝ ΚΙΟΝΑ.

Η ΣΤΕΦΑΝΗΣ ΕΧΕΙ ΑΣΤΟΧΗ-
ΣΕΙ ΠΕΡΙΠΟΥ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΑ.

Η ΣΤΕΦΑΝΗΣ ΔΕΝ ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΠΙΑ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΙΚΗ ΤΗΣ ΘΕΣΗ ΕΝΩ ΤΟ
ΚΑΤΩ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΕΧΕΙ ΕΠΙ-
ΚΑΛΥΦΘΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΜΕ-
ΤΑΤΕΛΕΣΤΕΡΗ ΠΛΑΚΟΣΤΡΩΣΗ.

ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΙΟΝΑΣ

(ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΤΥΠΟΥ Α)

Η ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ
ΚΙΟΝΑ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ.

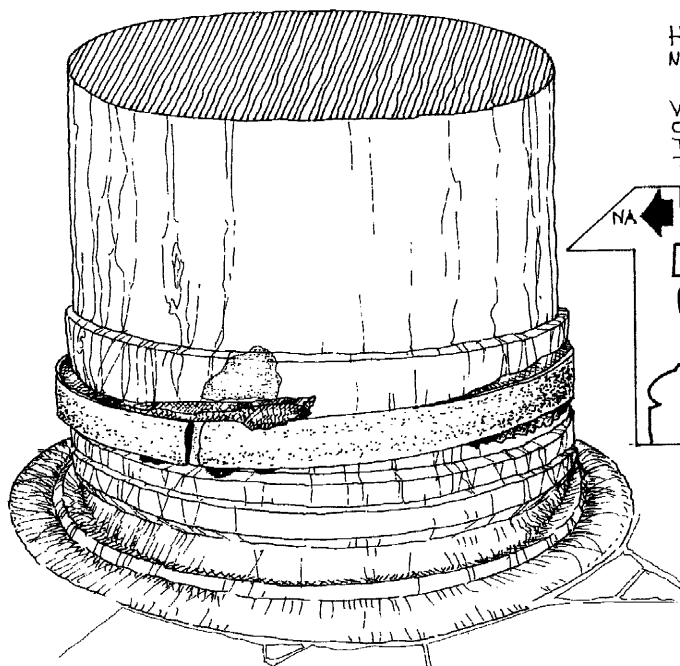
Η ΣΙΩΦΡΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ ΕΥΡΙΣΚΕ-
ΤΑΙ ΣΤΗΝ ΘΕΣΗ ΤΗΣ.
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΤΙΣΜΑ ΤΗΣ
ΣΤΕΦΑΝΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑ Β-ΒΑ
ΜΕ ΠΡΟΣΒΕΤΟ ΤΕΜΑΧΙΟ ΜΑ-
ΜΑΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΕΡΕΙΣ ΗΛΟΥΣ
ΠΟΥ ΔΕΝ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΕΤΙΝΕ
ΠΡΟΣΦΑΤΑ.

ΠΑΝΤΩΣ ΤΟ ΒΑ ΑΚΡΟ ΤΟΥ
ΜΑΤΙΣΜΑΤΟΣ ΕΧΕΙ ΟΦΥΤΟ-
ΝΟΚΟΛΗΘΕΙ, ΟΠΩΣ ΦΑΙΝΕ-
ΤΑΙ ΚΑΙ ΣΤΟ ΣΚΙΤΣΟ.

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΙΩΦΡΑΣ ΣΤΕ-
ΦΑΝΗΣ ΠΕΡΙΦΡΙΝΤΕΤΑΙ ΤΟ ΚΕ-
ΝΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΕΩΣ ΤΟ ΜΑΡ-
ΜΑΡΟ ΕΙΝΑΙ ΠΛΗΡΕΣ ΜΕ ΜΟ-
ΝΟΛΕΙΚΟ.

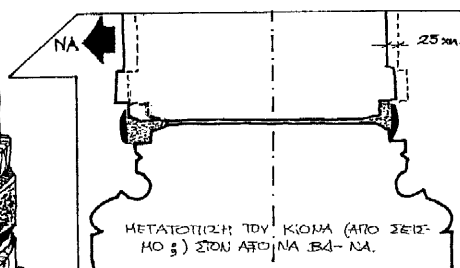
ΤΟ ΜΟΝΟΛΕΙΚΟ ΠΡΟΣ ΤΑ Β-ΒΑ
ΕΧΕΙ "ΕΧΕΛΙΣΣΕΙ" ΣΤΑΝ Α-
ΠΟ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΣΕ
ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΘΑΛΙΦΗ.

ΤΟ ΤΕΛΙΚΟ, ΥΠΑΡΧΟΝ, ΔΑΠΕΔΟ
ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΤΗΜΜΑ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ.

Η ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΟΛΥΒΔΕΟΥ ΚΙΟΝΑ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ.

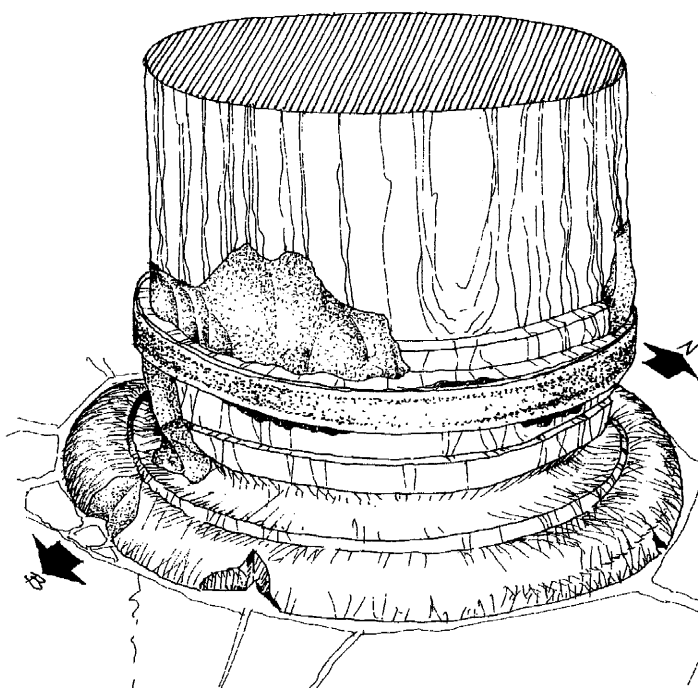
ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΙΑ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ ΤΟΥ ΚΙΟΝΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ ΤΩΝ 25 ΧΙΛΙΟΣΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΝ.

Η ΣΙΑΦΡΑ ΣΤΕΦΑΝΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕ ΣΤΗΝ ΣΥΝΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΟΝΑ, ΟΜΩΣ ΑΣΤΟΧΗΣΕ Η ΙΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΓΑΙΟΝ ΒΟΡΡΑ-ΝΟΤΟΥ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ "ΣΕΧΕΛΙΣΜΑ" ΤΟΥ ΜΟΛΥΒΔΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΤΟΝΗ ΣΥΜΠΙΕΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΣΤΟΧΙΑΣ ΤΗΣ ΣΙΑΦΡΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ.

ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΙΟΝΑΣ (ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΤΥΠΟΥ Α)

Η ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΟΥ ΚΙΟΝΑ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΜΗΚΟΥΣ ΠΕΡΙΠΤΩΝ 450 ΧΙΛΙΟΣΤΩΝ.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΙΟΝΑ, ΣΤΗΝ ΕΞΟΡΑΞΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑ ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΤΡΙΚΑ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΝΟΤΙΑ.

ΤΑ ΚΕΝΑ ΤΩΝ ΑΣΤΟΧΙΩΝ ΕΧΟΥΝ ΠΛΗΡΩΣΕΙ ΜΕ ΚΟΝΙΑΜΑ.

Η ΣΙΑΦΡΑ ΣΤΕΦΑΝΗ, ΠΡΟΣ ΒΟΡΡΑΝ, ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΘΕΙ ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΝΩ ΚΑΙ ΔΕΝ ΣΥΝΔΕΙ ΠΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΑ ΤΟΝ ΚΙΟΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΗ ΤΟΥ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

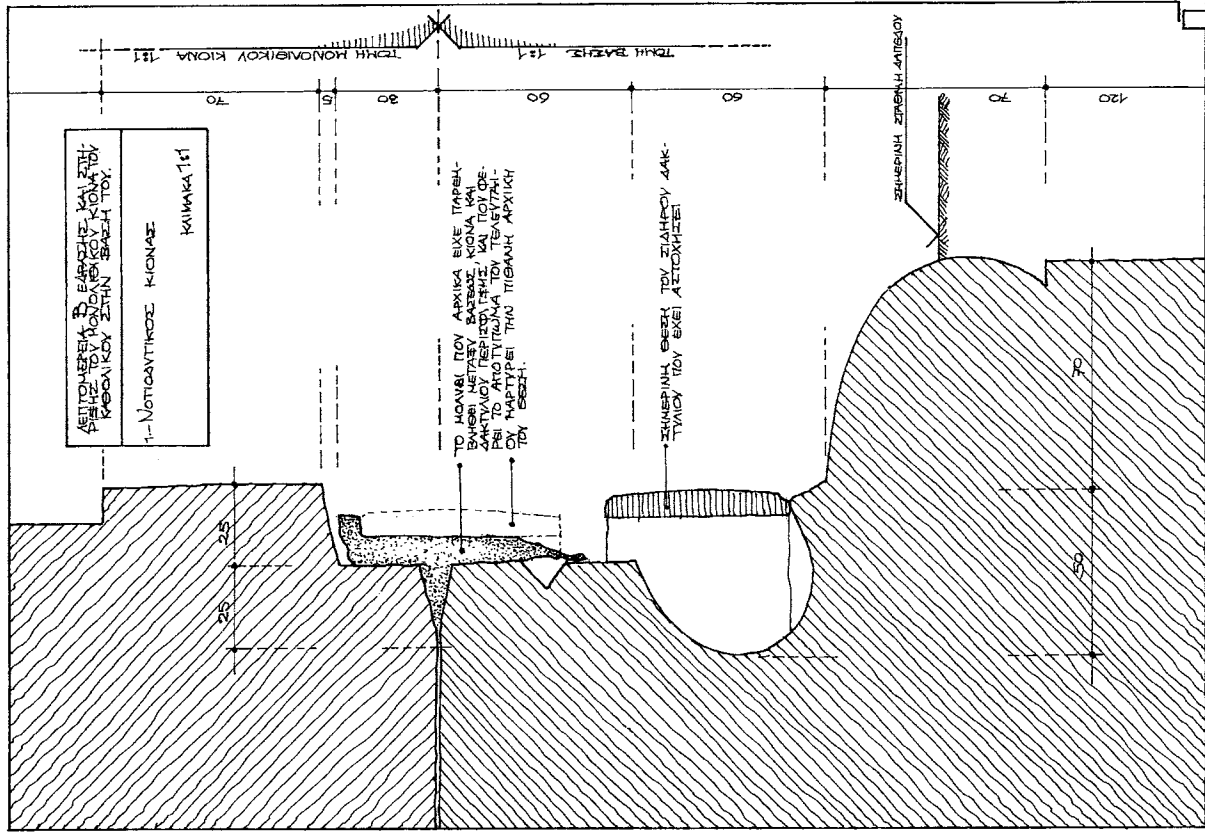
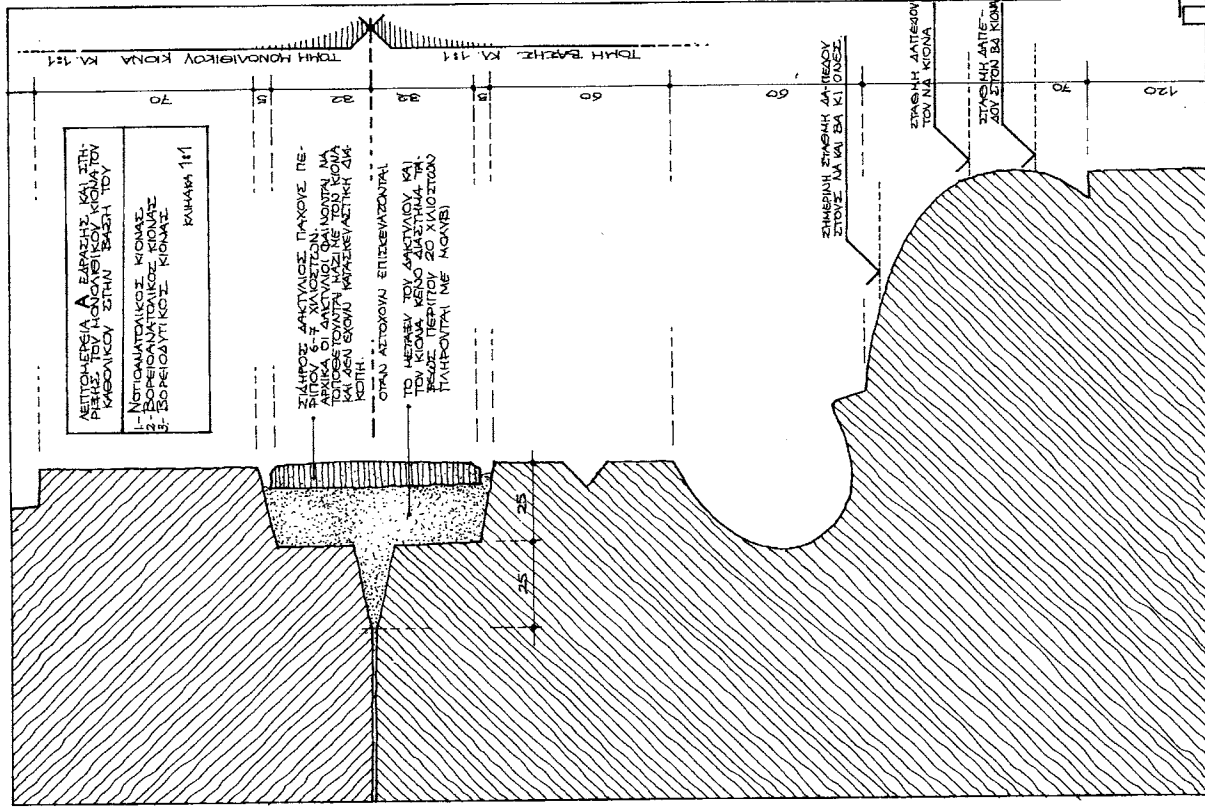
Η ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΟΥ ΚΙΟΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΤΥΠΟΥ (Α) ΣΤΟΥΣ ΚΙΟΝΕΣ:

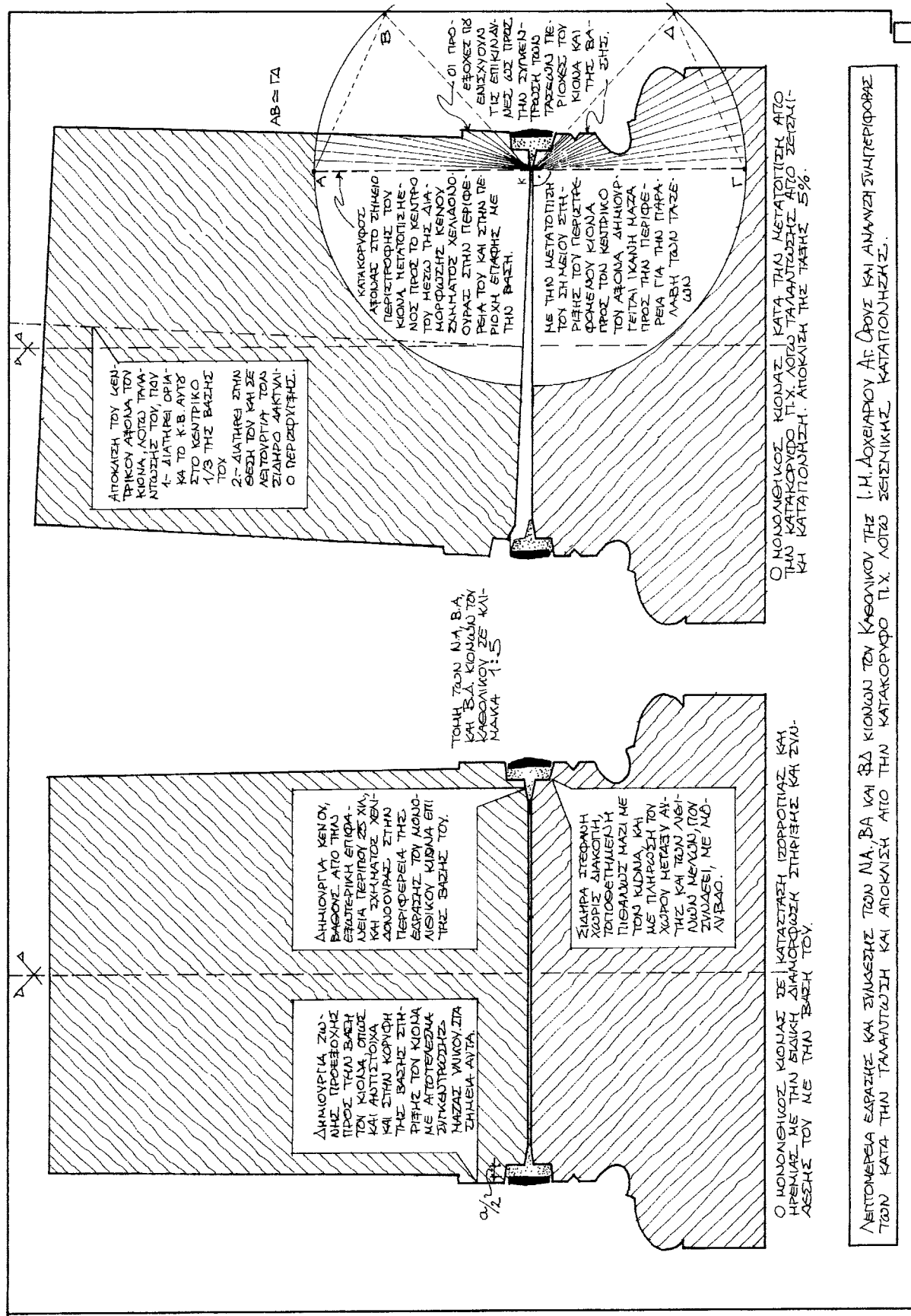
- ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ
- ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ
- ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΟΣ
- ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΥΠΟΣ (Β)

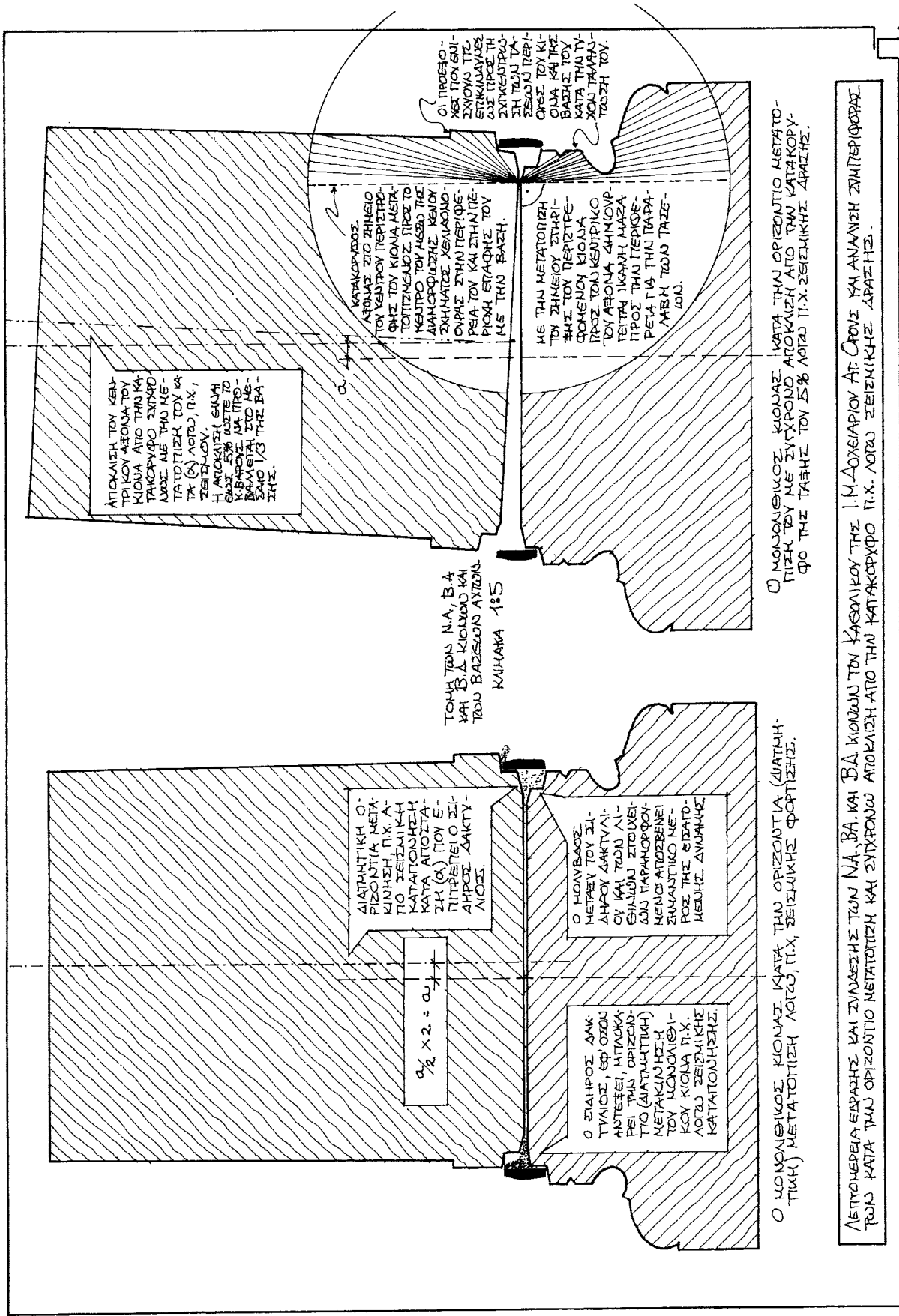
ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΟΣ ΚΙΟΝΑΣ (ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑ ΤΥΠΟΥ Α)

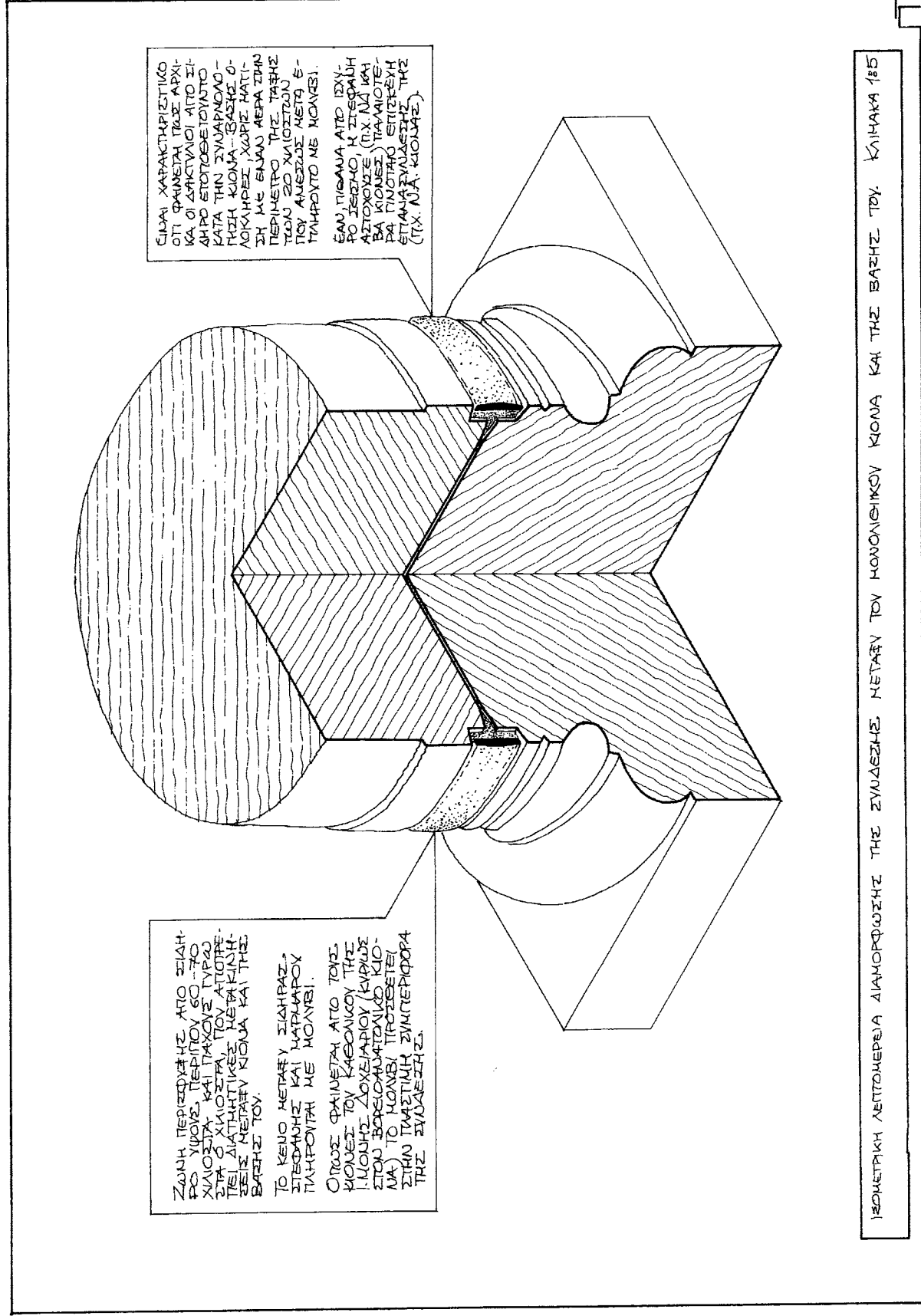
"Αρχιτεκτονική - Κατασκευαστική και Δομική Αποτίμηση Ιερών Μονής Δοχειαρίου", Ιούλιος 2001

Κατασκευαστική ανάλυση - Κίονες Καθολικού

ΜΕΡΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τόσο από την κατασκευαστική ανάλυση του Καθολικού όσο και από την αντίστοιχη του Οχυρωματικού Πύργου της Ιεράς Μονής Δοχειαρίου του Αγίου Όρους προκύπτουν και επιβεβαιώνονται στοιχεία για τις κατασκευαστικές τεχνικές αντίστασης στην σεισμική δράση επί των κατασκευών.

Και στα δύο κτίρια, καθώς και στα υπόλοιπα της Μονής, όπως ακόμα και στο Βυζαντινό Οχυρωματικό Τείχος ξύλινες ενισχύσεις βελτιώνουν την συμπεριφορά της τοιχοποιίας κυρίως σε καμπτικές και εφελκυστικές δράσεις.

Ιδιαίτερα από την περίπτωση του Πύργου φαίνεται η επιδίωξη περισφιγής του συνόλου των περιμετρικών τοιχοποιιών μέσω κατάλληλης σύνδεσης των εντός αυτών ξύλινων ενισχύσεων.

Οι δοκοί των πατωμάτων στην περίπτωση του Πύργου και τα ξύλινα στοιχεία στον χώρο της λιτής και του Καθολικού, συνδεόμενα με τις εντός των τοιχοποιιών ξυλοδεσιές τις συνδέουν μεταξύ τους υποχρεώνοντας το κτίσμα να συμπεριφέρεται σαν ένα πλήρες ενιαίο κιβωτοειδές σύνολο.

Οι ειδικές λεπτομέρειες μεταξύ των βάσεων και των μονολιθικών κiónων διασφαλίζουν μια ασφαλέστερη και καλύτερη συμπεριφορά τους στην διάρκεια ενός ισχυρού σεισμού.

Οι στεγνάσεις στον προνάρθηκα και σε πληθώρα άλλων κτισμάτων ακολουθούν ως προς την σύνθεση του φέροντος οργανισμού των, το σύστημα "Δοκού επί στύλων" για την διασφάλιση, κυρίως της πολλαπλής δυνατότητας διόδου των φορτίων μέσα στους φορείς στην περίπτωση τυπικών αστοχιών κατά την σεισμική δοκιμασία.

Η προσπάθεια που γίνεται να αναγνωρισθούν, καταγραφούν και ερμηνευτούν οι τεχνικές αυτές δεν αποκλείει μόνο στην ιστορική τους τεκμηρίωση και ανάδειξη αλλά και στην διατήρησή τους σε λειτουργία για την όσο το δυνατόν πληρέστερη και συμβατότερη με την πρωτότυπη μορφή της αποκατάσταση της στατικής και δυναμικής λειτουργίας του μνημειακού ή ιστορικού κτίριου.